

"A ŠTO VI IZVIĐATE?"

SMJERNICE ZA VOLONTIRANJE U SAVEZU IZVIĐAČA HRVATSKE

"A ŠTO VI IZVIĐATE?"

SMJERNICE ZA VOLONTIRANJE U SAVEZU IZVIĐAČA HRVATSKE

SAVEZ IZVIĐAČA HRVATSKE
2012.

Savez izviđača Hrvatske

Preradovićeva 7, Zagreb

Zagreb, 2012.

Za izdavača: Jasmin Ćelić, Predsjednik

Urednici: Krunoslav Belinić , Gorana Kukić, prof. defektolog

Prijevod, lektura: Nataša Mlinarić

Grafički urednik: Damir Donelli – Dampas

Tisak: Tiskara Offset

Naklada: 500 kom

ISBN: 978-953-7123-17-8

CIP zapis dostupan je u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 809635.

Tiskanje ove publikacije omogućeno je temeljem financijske potpore Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta te Grada Zagreba, Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport (projekt „Edukacija za volontiranje s djecom“).

Sva prava zadržana. Pretisak, čak i samo pojedinih ulomaka, kao i širenje slikom, radijom, televizijom i internetom, gotomehaničkom reprodukcijom, nosačem zvuka, sustavima širenja informacija bilo koje vrste dopušteno je jedino uz pismeno odobrenje izdavača.

Sadržaj

Uvodna riječ	9
1. Dobrodošli u izviđački pokret	11
2. Izviđački pokret i prava djece	12
3. Zakon o volonterstvu	16
3.1 Temeljna načela volonterstva	17
3.2 Prava i obveze volontera i organizatora volontiranja	17
4. Savez izviđača Hrvatske, nacionalna izviđačka organizacija	20
4.1 Temeljne osobine izviđačkog pokreta	20
4.2 Struktura i djelovanje Saveza izviđača Hrvatske	25
4.3 Posebnosti volontiranja u izviđačkom pokretu	28
5. Kako djeci i mladima pružiti kvalitetno izviđačko iskustvo?	31
5.1 Kodeks izviđačkih voditelja	33
5.2 Što je vršnjačko nasilje i kako ga izbjeći?	38
5.3 Komunikacija	44
5.4 Problematično ponašanje i sankcije	46
5.5 Sigurnost djece i mladih na izviđačkim aktivnostima	47
5.6 Upotreba modernih tehnologija	52
6. Proces regrutiranja i obuke volontera u izviđačkom pokretu	57
7. Literatura	67

Uvodna riječ

Konvencija o pravima djeteta jamči djeci ostvarivanje i zaštitu njihovih prava u svim područjima njihovog života, pa tako i u području slobodnog vremena. Sudjelovanjem u izviđačkim aktivnostima djeca mogu ostvariti svoja brojna prava, a one u bitnome mogu pridonijeti i kvaliteti provođenja njihovog slobodnog vremena. No, da bi izviđačke aktivnosti bile u najboljem interesu djece nužno je za njih stvoriti sve potrebne kadrovske i prostorne uvjete. Stoga je zadaća izviđačkog pokreta voditi računa o kreiranju sigurnog i poticajnog okruženja te pažljivog izbora osoba kojima će u njihovom volonterskom radu povjeriti djecu.

Budući ovo područje nije regulirano propisima kojima bi se izbjegla mogućnost povrede dječjih prava te nedostatka nadzora nad obavljanjem djelatnosti koja predstavlja odgoj, obrazovanje i skrb o djeci, Smjernice za volontiranje u Savezu izviđača Hrvatske vrijedan su doprinos izviđačkom radu te promociji i zaštiti dječjih prava. Uz bezbroj mogućnosti osobnog rasta koje pruža volonterski rad s djecom, volonteri moraju biti svjesni važnosti njihovog utjecaja na dijete te odgovornosti i obveza koje proizlaze iz tog odnosa. Kako bi uspješno odgovorili na potrebe djece te unaprijeđivali svoja znanja i vještine u radu s djecom potrebna im je stalna podrška u vidu edukacije, supervizije, konzultacija i suvremene literature. Jasnim definiranjem dječjih prava, zakonskog okvira, dobre prakse, problematiziranjem različitih aspekata povreda dječjih prava te nizom praktičnih savjeta ove smjernice zasigurno će im biti od velike pomoći u osvjешtavanju odgovornosti te podizanju razine kvalitete volonterskih aktivnosti u radu s djecom.

Nadamo se da će ove Smjernice, kao i projekt „Edukacija za volontiranje djecom“ pridonijeti boljoj zaštiti, promicanju i ostvarenju svih prava i najboljih interesa djece, korisnika izviđačkih aktivnosti.

S poštovanjem,

PRAVOBRANITELJICA ZA DJECU
Mila Jelavić, dipl.iur

1. Dobrodošli u izviđački pokret

Izviđački pokret je dobrovoljni, nepolitički, odgojni i obrazovni pokret za djecu i mlade, otvoren za sve, bez obzira na spol, podrijetlo, rasu ili vjeroispovijest, u skladu sa svrhom, načelima i metodom koju je osmislio osnivač pokreta, Lord Robert Baden Powell.

Cilj djelovanja izviđačkog pokreta je doprinosti razvoju djece i mladih u ostvarivanju njihovih punih tjelesnih, umnih, osjećajnih, društvenih i duhovnih potencijala kao pojedinaca, kao odgovornih građana i kao članova njihove lokalne, nacionalne i međunarodne zajednice.

Savez izviđača Hrvatske je dobrovoljni, nepolitički i nezavisni savez udruga koji okuplja oko 3500 djece i mladih s područja 17 županija Republike Hrvatske. Nositelj je 60-godišnje tradicije volonterskog rada s djecom i mladima, ali istovremeno i baštinik 100-godišnje povijesti izviđačkog pokreta u Hrvatskoj. Za doprinos u društvenom razvoju zemlje, Savez je 2007. godine odlikovan Poveljom Republike Hrvatske, visokim državnim odlikovanjem za pravne osobe.

Savez izviđača Hrvatske je nacionalna izviđačka organizacija i punopravna članica Svjetske organizacije izviđačkog pokreta (*World Organization of Scout Movement – WOSM*), koji okuplja više od 28 milijuna djece i mladih. Svjetska organizacija izviđačkog pokreta ima konzultativni status pri Ujedinjenim narodima te razvijena partnerstva s mnogim agencijama (UNICEF, UNESCO, UNDP...).

Savez izviđača Hrvatske jedna je od najvećih volonterskih organizacija u Hrvatskoj. Prema dostavljanim izvješćima organizatora volontiranja, hrvatski izviđači su tijekom 2011. godine volontirali ukupno 237.000 sati.

2. Izviđački pokret i prava djece

Izviđači pokret u Hrvatskoj zasniva se na načelima međunarodnih dokumenata vezanih za prava i razvoj djece i mladih (Povelja o pravima djeteta Ujedinjenih naroda) te načelima međunarodnog izviđačkog pokreta, opisanih u nizu dokumenata i strateških smjernica WOSM-a:

- *Constitution and By-Laws of the World Organization of the Scout Movement*, 2011.
- *The Essential Characteristics of Scouting*, 1998.
- *The World Programme Policy*, 1990.-1992.
- *Understanding the Mission Statement*, 2000.
- *Achieving the Mission of Scouting*, 2000.
- *Scouting: An Educational System*, 1998.

U cilju osiguranja jedinstva izviđačkog pokreta, njegovu svrhu, načela i metodu prihvaćaju na međunarodnoj razini svi članovi, a jasno su definirani na svjetskoj razini u okviru Statuta Svjetske organizacije izviđačkog pokreta; bilo kakva prerada ili drugačija formulacija temeljnih osnova izviđačkog pokreta zahtjeva amandman Statuta WOSM-a. Nadalje, formulacija svrhe, načela i metode unutar statuta nacionalnih izviđačkih saveza, kao i sve izmjene i dopune tih formulacija, zahtijevaju suglasnost Svjetske organizacije prije stupanja na snagu.

Temeljni elementi jedinstva izviđačkog pokreta – njegova svrha, načela i metoda – neizbježno dolaze zajedno s pokretom na svim njegovim razinama. Dužnost tijela WOSM-a je osigurati poštovanje ovih temeljnih elemenata u svim nacionalnim izviđačkim savezima. Dužnost svakog nacionalnog izviđačkog saveza je osigurati poštovanje temeljnih elemenata u svim aspektima njihove strukture i aktivnosti, a mora ih poštovati svaki pojedinačni član Saveza. Takva privrženost i poštovanje jamče očuvanje identiteta izviđačkog pokreta na nacionalnoj i svjetskoj razini.

Koja prava imaju djeca i mladi? (Povelja o pravima djeteta)

Konvencija o pravima djeteta iz 1989. godine i danas je najbitniji dokument u ovom području.

Dječja prava koja moramo imati na umu prilikom rada s djecom i mladima u izviđačkom pokretu su:

- djeca u sklopu svojeg odgoja i obrazovanja imaju pravo izražavati svoje mišljenje,
- djeca imaju pravo na zdrav okoliš u kojem žive i rade,
- djeca imaju pravo na razumni životni standard,
- djeca imaju pravo na zaštitu od nasilja, zlostavljanja i iskorištavanja,
- djeca imaju pravo na zaštitu daleko od doma te zaštitu za djecu s invaliditetom,
- djeca imaju pravo služiti se svojim jezikom, uživati u vlastitoj kulturi i prakticirati svoju vjeru,

Članak 19. Povelje o pravima djeteta

„Stranke potpisnice poduzet će sve potrebne mjere da zaštite dijete od svakog oblika tjelesnog ili duševnog nasilja, povreda ili zlorababa, zanemarivanja ili zapuštenosti, zlostavljanja ili iskorištavanja, uključujući spolno zlostavljanje, dok o njemu brine roditelj(i), zakonski skrbnik(ci) ili neka druga odgovorna osoba kojoj je skrb djeteta povjerena.”

- djeca imaju pravo na razumnu razinu standarda zdravlja i razvoja,
- djeca osumnjičena ili osuđena za zločine imaju pravo na tretman kojim se potiče njihov osjećaj dostojanstva i vrijednosti te ima za cilj njihovu reintegraciju u društvo.

Prava djece mogu se sažeti na sljedeće skupine prava:

Omogućavanje minimuma

Djeca imaju pravo na minimalne standarde zdravstvene zaštite, obrazovanja, društvene sigurnosti, tjelesne zaštite, obiteljskog života, igre i rekreacije, kulture i slobodnog vremena te adekvatni standard života.

Zaštita

Djeca imaju pravo na zaštitu od diskriminacije, tjelesnog, seksualnog, emocionalnog zlostavljanja i zanemarivanja, iskorištavanja, zlouporebe opojnih sredstava, nepravde i sukoba.

Uključivanje u društvo

Djeca imaju pravo na ime i identitet, pravo da ih se pita za njihovo mišljenje te da ga se uzima u obzir, pravo na pristup informacijama, slobodu govora i mišljenja te pravo da preispituju odluke donesene u njihovo ime.

[Cijeli tekst Povelje možete pročitati na web stranicama
Pravobraniteljice za djecu Republike Hrvatske – www.dijete.hr]

Zakonski i drugi akti Republike Hrvatske važni za rad izviđačkog pokreta

Također mnogi zakonski i podzakonski akti opisuju okruženje, procedure i postupke u kojima djeluje izviđački pokret u Hrvatskoj:

- Zakon o udrugama,
- Zakon o socijalnoj skrbi,
- Obiteljski zakon,
- Kazneni zakon,
- Zakon o volonterstvu,
- Zakon o prekršajima,

- Zakon o pravobranitelju za djecu,
- Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji,
- Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima,
- Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji.

3. Zakon o volonterstvu

Osnovni zakon koji regulira volontiranje u Republici Hrvatskoj je Zakon o volonterstvu. Na snagu je stupio u lipnju 2007. godine i predstavlja prvi normativni akt koji volonterstvu u Hrvatskoj prilazi na cjelovit i obuhvatan način.

Zakon o volonterstvu (NN 58/07) donesen je kako bi se osiguralo društveno okružje povoljno za razvoj volonterstva, spriječile moguće zlouporabe, zaštitilo volontere i organizatore volontiranja te kako bi se na zakonskoj razini uredio položaj svih pravnih i fizičkih osoba uključenih u organizirano volontiranje.

Zakon volontiranje definira kao **dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit**, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje.

Članak 9.2. Zakona o volonterstvu

„Organizator volontiranja i volonterka ili volonter dužni su postupati prema fizičkim osobama korisnicima volontiranja prema načelu jednakih mogućnosti za sve osobe bez obzira na: dob, rasu, boju kože, jezik, vjeru, spol, spolnu orijentaciju, rod i rodno izražavanje, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinsko stanje, naobrazbu, društveni položaj, bračno stanje, obiteljske obveze, članstvo ili ne članstvo u političkoj stranci, udruzi ili sindikatu, tjelesne ili duševne poteškoće ili oboljenja i druge osobne karakteristike.”

Zakonom se uređuju i drugi osnovni pojmovi vezani za volontiranje, temeljna načela volontiranja, uvjeti volontiranja, prava i dužnosti volontera te organizatora volontiranja, uvjeti sklapanja ugovora o volontiranju, donošenje Etičkog kodeksa volontera, izdavanje potvrde o volontiranju, državna nagrada za volontiranje te nadzor nad izvršenjem Zakona.

Zakon štiti sve korisnike volontiranja bez obzira na njihovu dob (članak 9.1), ali naročito ističe zaštitu posebnih skupina korisnika volontiranja, među kojima su i djeca (članci 10.1 i 10.2). Važan uvjet koji se navodi za volontiranje s djecom je edukacija volontera te njihovo posjedovanje znanja, iskustva i sposobnosti za rad.

3.1 Temeljna načela volonterstva

Zakon o volonterstvu svoje odredbe zasniva na temeljnim načelima volonterstva:

- načelo zabrane diskriminacije volontera i korisnika volontiranja,
- načelo zaštite korisnika volontiranja,
- načelo zabrane iskorištavanja volontera,
- načelo zaštite maloljetnih volontera,
- odgoj za volontiranje,
- načelo zaštite osoba djelomično i potpuno lišenih poslovne sposobnosti,
- načelo besplatnosti volontiranja,
- načelo dobrovoljnosti i solidarnosti volontiranja,
- načelo transnacionalnosti volontiranja.

3.2 Prava i obveze volontera i organizatora volontiranja

Prava i obveze volontera opisane su u člancima 30. i 31. Zakona o volontiranju. Uz prava i obveze svakako pročitajte i Etički kodeks volontera.

Volonterka ili volonter ima pravo:

- na pisanu potvrdu o volontiranju,
- na sklapanje ugovora o volontiranju u pisanom obliku, ako to zatraži,
- na upoznavanje s Kodeksom i etičkim normama bitnima za pojedini oblik volontiranja,
- na prikladnu edukaciju s ciljem poboljšanja kvalitete obavljenih aktivnosti i pruženih usluga, a osobito ako to zahtijeva narav volonterskih aktivnosti i usluga koje se pružaju,
- na stručnu pomoć i podršku tijekom volontiranja,
- na upoznavanje s uvjetima volontiranja, aktivnostima koje će obavljati, uslugama koje će pružati i pravima koja im pripadaju na temelju ovoga Zakona i drugih propisa kao i općih akata organizatora volontiranja, a u slučaju sklapanja usmenog ugovora o tome se daje izjava u pisanom obliku,
- na naknadu ugovorenih troškova nastalih u vezi s volontiranjem,
- na primjerene i sigurne uvjete rada u skladu s naravi volonterskih aktivnosti koje obavlja,
- na zaštitnu opremu u skladu s naravi volonterskih aktivnosti koje obavlja i usluga koje pruža,

- upoznati se s opasnostima vezanima uz specifični oblik volontiranja koje obavlja,
- na dnevni odmor u ugovorenom trajanju,
- na zaštitu privatnosti i osobnih podataka,
- sudjelovati u odlučivanju o pitanjima u vezi s volontiranjem sukladno mogućnostima organizatora volontiranja i obliku volontiranja.

Opravdano odsustvo s volontiranja ne može biti razlog za gubitak bilo kojeg prava volontera ili volonterke.

Posebna prava volontera, koja nisu određena ovim Zakonom, mogu se odrediti ugovorom o volontiranju.

Volonterka ili volonter su obvezni:

- volontirati u skladu sa stručnim propisima i etičkim pravilima te po primljenim uputama organizatora volontiranja,
- čuvati službenu tajnu i povjerljive i osobne podatke o organizatoru ili korisniku volontiranja,
- odbiti volontiranje koje je suprotno propisima.

Volonterka ili volonter su obvezni izvršavati upute organizatora volontiranja, osim uputa u vezi s volontiranjem koje su:

- opasne za život i zdravlje volontera ili drugih osoba,
- volonterki ili volonteru moralno neprihvatljive,
- u suprotnosti s ugovorom o volontiranju.

Ako izvršavanje upute može uzrokovati štetu volonterki ili volonteru, korisnicima volontiranja ili trećim osobama, volonterka ili volonter su dužni na to upozoriti organizatora volontiranja.

Volonterka ili volonter ne odgovaraju za prouzrokovanu štetu, ako su prethodno upozorili organizatora volontiranja na moguću opasnost.

Nadoknada štete koju uzrokuje volonter (članak 35.)

Volonterka ili volonter koji za vrijeme volontiranja namjerno ili zbog krajnje nepažnje uzrokuju štetu korisnicima volontiranja, organizatoru volontiranja ili trećim osobama dužni su štetu naknaditi sukladno općim propisima obveznog prava.

Organizator volontiranja za štetu koju volonterka ili volonter prouzroče korisnicima volontiranja ili trećim osobama za vrijeme volontiranja odgovara po načelu objektivne odgovornosti, osim ako dokaže da su postojali razlozi koji isključuju njezinu/njegovu odgovornost.

Organizator volontiranja koji je nadoknadio štetu korisnici ili korisniku volontiranja ili trećoj osobi ima pravo tražiti obeštećenje od volonterke i/ili volontera, ako se dokaže da su volonterka ili volonter štetu prouzročili namjerno ili iz krajnje nepažnje.

Potvrda o volontiranju (članak 34.)

Potvrda o volontiranju dokaz je ugovornog odnosa, bez obzira na oblik (usmeni ili pismeni) u kojemu je ugovor o volontiranju sklopljen i mora sadržavati:

- osobne podatke o volonterki ili volonteru,
- podatke o vremenu volontiranja,
- edukaciji,
- kratak opis volonterskih aktivnosti,
- ostale specifičnosti pojedinog oblika volontiranja,
- potpis volonterke ili volontera,
- potpis osobe ovlaštene za zastupanje organizatora volontiranja,
- pečat organizatora volontiranja kojim se jamči točnost navedenih podataka.

Organizator volontiranja može izdavati iskaznice, knjižice i druge dokumente radi dokazivanja volonterskog statusa, a oni se mogu smatrati potvrdom o volontiranju samo ako sadrže navedene podatke i elemente.

Državljanima Republike Hrvatske koji volontiraju u inozemstvu organizatori volontiranja sa sjedištem u Republici Hrvatskoj dužni su izdati potvrdu o volontiranju.

4. Savez izviđača Hrvatske, nacionalna izviđačka organizacija

4.1 Temeljne osobine izviđačkog pokreta

Osobine izviđačkog pokreta proizlaze iz njegove definicije i pomažu u razumijevanju cilja i metode ostvarivanja ciljeva.

„Izviđački pokret je dobrovoljni, nepolitički odgojni i obrazovni pokret za djecu i mlade otvoren za sve bez obzira na spol, podrijetlo, rasu ili vjeroispovijest, u skladu sa svrhom, načelima i metodom koje je osmislio Osnivač.”

Riječ **pokret** znači niz usklađeno organiziranih aktivnosti ili povezanih događaja koji zajednički ostvaruju zajednički cilj. Osim zajedničkog „kretanja” prema cilju, pokret znači i postojanje organiziranog djelovanja za ostvarivanje tog cilja, pa dakle i postojanje nekog oblika organizacije.

Dobrovoljni karakter izviđačkog pokreta naglašava činjenicu da članovi pokretu pristupaju svojom slobodnom voljom, prihvaćajući sustav vrijednosti iskazan kroz načela pokreta. Isti princip dobrovoljnog članstva vrijedi kako za djecu i mlade, tako i za odrasle voditelje.

Kao odgojni i obrazovni pokret, izviđački pokret je **nepolitički** u smislu da nije uključen u borbu za vlast koja je predmet politike i cilj političkih organizacija, pokreta i stranaka. To načelo je osnovna osobina pokreta definirana u Statutu WOSM-a i preduvjet za učlanjenje nacionalnih izviđačkih organizacija. To, naravno, ne znači da je izviđački pokret potpuno odvojen od društveno-političke stvarnosti koja ga okružuje. Izviđački pokret je sam po sebi društvena stvarnost i njegov cilj je pomoći mladima da se razviju kao odgovorni pojedinci i kao pripadnici društva te aktivno sudjeluju u stvaranju i unaprjeđivanju svojih društvenih zajednica. Ta komponenta građanskog odgoja iskazana kroz sustav vrijednosti opisan u načelima pokreta i izviđačkim zakonima, uvjetuje da je izvjestan broj političkih opcija i stranaka, čiji su vrijednosni stavovi u suprotnosti sa izviđačkim vrijednostima, najčešće neprivaćan većini članova pokreta.

Izviđački pokret je definiran kao **odgojni i obrazovni** pokret i to je, bez sumnje, njegova najvažnija osobina. Obrazovanje se u najširem smislu opisuje kao **cjeloživotni**

proces koji omogućava stalni razvoj osobnih mogućnosti čovjeka kao pojedinca i kao člana društvene zajednice te je upravo zato važno razlikovati izviđački pokret od rekreativnih, sportskih i zabavnih organizacija i aktivnosti za djecu i mlade. Iako su sve te aktivnosti nužno prisutne i potrebne u izviđačkom pokretu, one su prvenstveno sredstvo za ostvarivanje cilja, a ne cilj same sebi.

Također je važno istaknuti da osim obrazovne komponente (usvajanja specifičnog znanja ili vještine), izviđački pokret ima i naglašenu odgojnu komponentu. Taj odgojni utjecaj pokreta iskazuje se kroz razvoj umnih sposobnosti razmišljanja i zaključivanja („učenja da bismo znali“), razvoj osobnih stavova („učenje da bismo postojali“) te razvoj socijalnih vještina („učenje da bismo živjeli zajedno“). Obrazovna komponenta, usvajanje specifičnih znanja i vještina („učenje da bismo činili“) u stvari je samo odgojno sredstvo za cjelokupni razvoj pojedinca u samostalnu i cjelovitu osobu.

Iako pojam obrazovanje često vežemo uz školski sustav, to je samo jedan oblik obrazovanja. UNESCO razlikuje tri vrste obrazovanja:

- **formalno obrazovanje** – hijerarhijski strukturiran, kronološki razvrstan obrazovni sustav sastavljen od osnovnoškolskih, pa sve do visokoškolskih ustanova,

Izviđački pokret ima osobitu ulogu; nije ponavljanje ili zamjena za aktivnosti u školi, kod kuće ili u bilo kojoj drugoj ustanovi koja ima utjecaj na razvoj mlade osobe.

Zato i izviđački voditelj ima osobitu dužnost, on ili ona nisu samo još jedan učitelj, roditelj, službenik ili svećenik.

- **neorganizirano (informalno) obrazovanje** – proces u kojem svaki pojedinac usvaja stavove, vrijednosti, vještine i znanja iz svakodnevnog iskustva od obitelji, prijatelja, vršnjačkih skupina, medija i drugih utjecaja i čimbenika iz njegove okoline,
- **neformalno obrazovanje** – organizirana obrazovna aktivnost s poznatim ciljevima učenja izvan postojećeg formalnog sustava s namjerom pružanja utvrđenih ciljeva učenja poznatim korisnicima.

Izviđački pokret pripada neformalnom dijelu obrazovanja – iako djeluje izvan formalnog obrazovnog sustava, organiziran je i svoje utvrđene ciljeve pruža poznatim korisnicima, pa se njegov doprinos nadopunjuje doprinosima formalnog i neorganiziranog dijela obrazovanja.

Izviđački pokret, kao pokret **za djecu i mlade**, svoju odgojno-obrazovnu ponudu upućuje djeci i mladima, no on je i pokret mladih, gdje je uloga odraslih pomoći djeci i mladima u ostvarivanju ciljeva pokreta. Pojam "mladi" uključuje oba spola: dječake i djevojčice, mladiće i djevojke. Također pokret je otvoren za sve bez razlike u podrijetlu, rasi ili vjerskim uvjerenjima. No iako je otvoren za sve, to ne znači da je izviđački pokret za svu djecu, mlade i odrasle osobe – on je namijenjen svima koji su spremni poštovati njegovu svrhu, načela i metodu.

Izviđačka metoda

Savez postiže svoj cilj kroz sustav progresivnog samo-obrazovanja, poznat kao izviđačka metoda, čiji su glavni elementi:

- dragovoljno članstvo u vršnjačkim skupinama, koje vode odrasli voditelji, a koje postupno sve više samoupravljaju u svojim dobnim skupinama,
- predanost životnom kodeksu kao što je izraženo u izviđačkom zavjetu i zakonu, čije se značenje pojašnjava kako član stasa prema zrelosti,
- pružanje širokog raspona atraktivnih, konstruktivnih i izazovnih aktivnosti, uključujući prilike za pustolovine i istraživanje na otvorenom i u zatvorenom prostoru,
- pružanje prilike za vođenje i preuzimanje odgovornosti,

- učenje kroz rad i igru,
- poticanje aktivnosti u malim skupinama,
- sustav priznanja i nagrada, koji potiče sudjelovanje u cijelom nizu aktivnosti i pruža priznanje pojedinačnih i skupnih postignuća.

Izviđačka metoda se koristi, a program ostvaruje na osnovi odgovarajućeg uzrasta članova. Dobna struktura programa osigurava da mladi članovi mogu ispuniti izazove programa bez opasnosti da će se naći u situaciji koja je iznad njihovih sposobnosti.

Savez koristi sve svoje mogućnosti kako bi osigurao da dob, sposobnosti i potencijal mladih članova u skladu s događanjima ili aktivnostima, omogućujući djeci i mladima djelovanje u sigurnom okruženju.

Izviđačka terminologija

Posebnost izviđačkog pokreta je i korištenje određene „stručne” terminologije uvriježene među voditeljima i članovima pokreta.

Izviđač / Skaut – pojam koji označava člana izviđačkog (skautskog) pokreta, prvenstveno se misli na mladu osobu, no koristi se i kao opća imenica za sve članove bez obzira na spol ili dob. Ponekad označava i cijelu organizaciju npr. „u izviđačima”.

WOSM – skraćenica od *World Organization of Scout Movement*, engleskog naziva Svjetske organizacije izviđačkog pokreta, krovne izviđačke organizacije u svijetu.

Savez – skraćeni naziv za Savez izviđača Hrvatske, nacionalnu izviđačku organizaciju u Hrvatskoj.

Izviđačka metoda – posebna metoda rada koju karakterizira izviđački pristup odgoju i obrazovanju djece i mladih, ali i osposobljavanju odraslih voditelja. Jedna od temeljnih osobina izviđačkog pokreta.

Djeca i mladi / Mladi članovi – pojmovi koji se koriste za članove izviđačkog pokreta mlađe od 18 godina, dakle osobe koje nemaju punu zakonsku samostalnost.

Izviđački voditelj – osobe koje su preuzele volontersku obvezu pružanja podrške djeci i mladima u ostvarivanju ciljeva izviđačkog pokreta. Za izviđačkog voditelja potrebna je određena razina edukacije i osposobljavanja, ovisno o voditeljskoj ulozi.

Odrasli voditelj – punoljetni izviđački voditelj, osoba starija od 18 godina.

Mladi voditelj – maloljetni izviđački voditelj u dobi od 15 do 18 godina.

Izviđačka udruga – udruga građana prema Zakonu o udrugama, članica Saveza izviđača Hrvatske.

Izviđački odred / Odred izviđača – tradicionalni nazivi za organizacijski oblik koji okuplja više programskih sekcija, najčešće se poistovjećuje s izviđačkom udrugom.

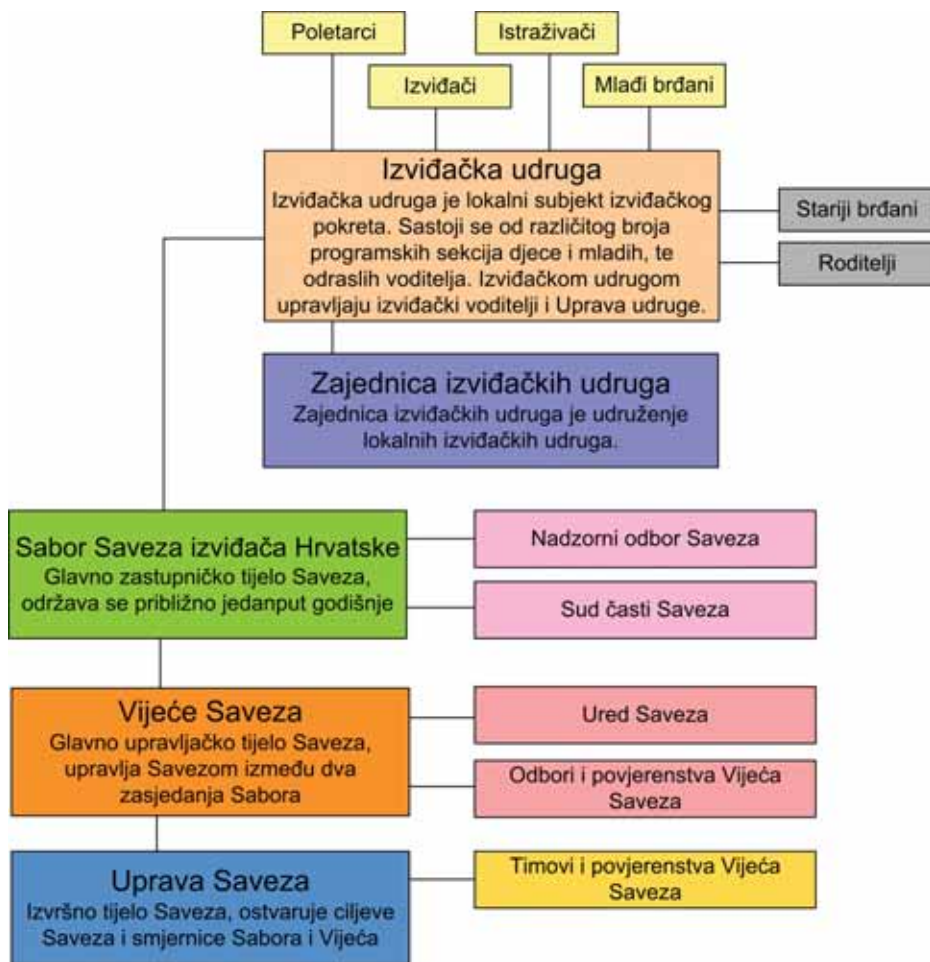
Družina – tradicionalni naziv za organizacijski oblik jedne programske sekcije, koja okuplja više odgojnih grupa (patrola). Ponekad se koristi i kao naziv za organizacijski oblik na određenoj lokaciji (npr. pri školi) unutar izviđačkog odreda koji djeluje na većem zemljopisnom području.

Patrola – odgojna grupa koju sačinjavaju djeca i mladi, u kojoj se odvija većina zajedničkih aktivnosti i života u izviđačkoj organizaciji.

Jato – odgojna grupa najmlađe programske sekcije, poletaraca, u kojoj je odvija većina zajedničkih aktivnosti i života u izviđačkoj organizaciji.

4.2 Struktura i djelovanje Saveza izviđača Hrvatske

Savez izviđača Hrvatske je nacionalna izviđačka organizacija u Hrvatskoj i okuplja izviđačke udruge u Hrvatskoj. Najviše tijelo odlučivanja je Sabor Saveza izviđača Hrvatske, koji sačinjavaju predstavnici udruge članica i koji donosi Statut, Program, Strategiju i sve ostale strateške smjernice za razvoj izviđačkog pokreta u Hrvatskoj.

Sabor izabire Viće Saveza koje čine izabrani predstavnici izviđačkih udruge i koje upravlja Savezom između sjednica Sabora. Viće donosi Pravilnike i druge akte kojima se omogućava ostvarivanje ciljeva i strategije Saveza.

Vijeće Saveza izabire Upravu Saveza – izvršno tijelo Saveza koje organizacijom i provedbom nacionalnih projekata i aktivnosti pomaže izviđačkim udrugama u ostvarivanju preduvjeta za provedbu programa za djecu i mlade i ostvarivanje ciljeva pokreta.

Svi članovi upravljačkih i izbornih tijela Saveza su volonteri, pa im podršku u radu pruža stručna služba Saveza (Ured Saveza), koji čine zaposlenici i volonteri.

Kako bi lakše upravljale resursima potrebnim za ostvarivanje programa te zajednički nastupale prema partnerima u lokalnoj sredini izviđačke udruge se mogu udružiti u zajednicu izviđačkih udruga. Zajednice najčešće okupljaju izviđačke udruge određenog zemljopisnog područja – grada ili županije.

Programske sekcije (dobne skupine) Saveza

Program Saveza izviđača Hrvatske nudi svoju odgojno-obrazovnu ponudu djeci i mladima prema programskim sekcijama (dobnim skupinama). Svaka sekcija okuplja djecu ili mlade ovisno o njihovom uzrastu odnosno njihovom razvoju te koristi odgojno-obrazovne metode i oblike primjerene uzrastu i stupnju razvoja svojih članova:

- **Pčelice i poletarci** – učenici nižih razreda osnovne škole (8. - 11. godina),
- **Planinke i izviđači** – učenici viših razreda osnovne škole (12. - 15. godina),
- **Planinke i izviđači-istraživači** – učenici srednje škole i mlađi odrasli (16. - 20. godina),
- **Mlade brđanke i brđani** – mladi od 21. - 26. godine.

Odrasli članovi stariji od 27. godina nazivaju se **starije brđanke i brđani** te okupljaju roditelje, prijatelje organizacije, bivše članove i sve ostale odrasle osobe spremne pomoći u organizaciji i provedbi izviđačkih aktivnosti za djecu i mlade.

Voditeljski timovi

Svaka programska sekcija ima i svoj voditeljski tim odgovoran za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ciljeva programa te sigurnost djece i mladih na izviđačkim aktivnostima. Čine ga:

- **voditelj sekcije** – odrasla osoba odgovorna za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ciljeva programske sekcije te planiranje, ostvarivanje i analizu programskih ciklusa,
- **asistenti voditelja sekcije** – odrasle osobe (iznimno mladi voditelji) osposobljeni za planiranje, organiziranje i provedbu izviđačkih aktivnosti,

- **programski suradnici** – odrasle osobe ili mladi voditelji koji pomažu voditeljskom timu i članovima sekcije u ostvarivanju programa te organizaciji i provedbi izviđačkih aktivnosti.

Broj izviđačkih voditelja u voditeljskom timu sekcije ovisi o broju članova u pojedinoj sekciji, organizacijskoj strukturi te raspoloživom broju volontera, no uvijek mora biti dovoljan za osiguravanje sigurne i kvalitetne aktivnosti za djecu i mlade.

Izviđačka udruga

Izviđačka udruga je udruga osnovana prema Zakonu o udrugama, koja ostvaruje ciljeve Izviđačkog pokreta i Saveza izviđača Hrvatske te je ostvarila uvjete za članstvo u Savezu izviđača Hrvatske. Udruga okuplja djecu i mlade te odrasle koji u ulozi voditelja ili volontera pomažu u ostvarivanju ciljeva pokreta.

Uz vodstvo udruge prema odredbama Zakona o udrugama, izviđačka udruga članica Saveza ima i glavnog programskog voditelja – **instruktora/voditelja programa**, odraslu osobu odgovornu za:

- koordinaciju rada i aktivnosti programskih sekcija (dobnih skupina),
- neposrednu podršku voditeljima sekcija i njihovim timovima,
- planiranje i provedbu (ili nadzor provedbe) aktivnosti i projekata udruge,
- evaluaciju i analizu rada udruge i ostvarivanja ciljeva programa.

Ovisno o veličini udruge i potrebama učinkovitog djelovanja instruktor/voditelj programa može imati na raspolaganju, uz vodstvo udruge i tim suradnika sastavljen od volontera (roditelji, bivši članovi, prijatelji izviđačke organizacije i ostali članovi zajednice u kojoj izviđačka udruga djeluje).

4.3 Posebnosti volontiranja u izviđačkom pokretu

Volontiranje, kao dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit, može biti iskazano kroz razne volonterske aktivnosti i inicijative, no volontiranje u izviđačkom pokretu ima određene posebnosti proizašle iz cilja, načela i metode izviđačkog pokreta:

Volontiranje s djecom i mladima

Volontiranje koje uključuje rad s ljudima uvijek je zanimljivo i dinamično, a također i motivirajuće, jer znati da si nekome pomogao pruža osjećaj ispunjenja i zadovoljstva. Posebnost izviđačkog pokreta je upravo ta što veliki broj volontera radi izravno s djecom i mladima, a upravo su ti volonteri i najvažniji za ispunjavanje ciljeva pokreta. Ipak, volontiranje s djecom zahtijeva posebnu edukaciju volontera, kao i pažljivi izbor osoba kojima će u njihovom volonterskom radu izviđački pokret povjeriti djecu i mlade. Zakonu o volonterstvu također ističe te elemente kao obvezu organizatora volontiranja.

Vremenski intenzivno volontiranje

Iako postoje i prilike za volontiranje na samo jednoj izviđačkoj aktivnosti kao pomoćnik ili jednostavno „dodatne ruke“, većina uloga izviđačkih voditelja zbog odgovornosti koju nose zahtijeva određeno vrijeme za pripremu i analizu nakon aktivnosti.

Uz nacionalne i regionalne izviđačke aktivnosti, izviđačke udruge provode i svoje vlastite. Korisnici volontiranja – djeca i mladi, članovi izviđačkih udruga – imaju, uz redovne tjedne radionice, otprilike dvije aktivnosti u prirodi mjesečno i dvije višednevne aktivnosti godišnje – zimovanje (5-8 dana) i logorovanje (10-14 dana).

Kada se zbroji vrijeme potrebno za pripremu i izvedbu tjednih radionica, terenskih aktivnosti i višednevnih aktivnosti, svaki izviđački voditelj godišnje utroši najmanje 400 volonterskih sati, ne računajući vrijeme za osobnu edukaciju i osposobljavanje. U prosjeku, to je nešto više od jednog sata dnevno, iako je zadovoljstvo koje se dobiva pomažući djeci i mladima na aktivnosti neizmjereno veće.

Dugotrajno volontiranje

Za razliku od volontiranja na aktivnostima koje su kratkog trajanja (1-20 dana), veliki broj izviđačkih voditelja volontira kontinuirano između 3 i 5 godina. To ne treba čuditi,

jer izviđački pokret ostvaruje svoj cilj kroz usvajanje određenog sustava vrijednosti za što je, naravno, potrebno određeno vremensko razdoblje i zajednički život u grupi vršnjaka uz podršku odraslih voditelja.

Za stvaranje odnosa povjerenja i suradnje između djece i odraslih potrebno je da ista grupa voditelja radi s djecom i mladima najmanje jedan programski ciklus, iako nije neuobičajeno da isti voditeljski tim planira i organizira i nekoliko desetaka programskih aktivnosti i ciklusa.

Educirani, licencirani i nadzirani volonteri

Obveza edukacije i osposobljavanja za izviđačke voditelje postoji još od 1920. godine. Iako se sadržaj i program obuke mijenjao u skladu s društvenim napretkom, obveza edukacije volontera koji su u izravnom kontaktu s djecom i mladima nikada nije prestala postojati.

Svaka nacionalna izviđačka organizacija ima razvijen vlastiti sustav edukacije i obuke izviđačkih voditelja za sve razine voditeljskih uloga prema svojim potrebama. Za razinu voditelja izviđačkih sekcija, udruge i trenera izviđačkih voditelja razvijen je međunarodni izviđački „*Wood Badge*” standard WOSM-a.

Svjetska organizacija izviđačkog pokreta redovito prati trendove te organizira seminare za osobe nadležne za edukaciju volontera u nacionalnim organizacijama, a njeno partnerstvo s UNESCO-m doprinosi kvaliteti edukacije voditelja u izviđačkom pokretu.

Predstavnici Saveza izviđača Hrvatske sudjeluju u projektu Vlade RH „Razvoj Hrvatskog kvalifikacijskog okvira”, unutar kojeg se razvijaju kvalifikacije za izviđačke voditelje.

Nacionalni kvalifikacijski okvir je sustav vrednovanja formalno, neformalno i informalno stečenih kompetencija, koji omogućuje društvenu valorizaciju znanja i vještina stečenih volonterskim radom, što značajno pomaže mladim volonterima pri zapošljavanju ili obavljanju profesionalnih zadataka.

Stalno unapređivanje znanja i vještina volontera

Kako bi uspješno odgovarali na potrebe djece i mladih, koje se sve brže mijenjaju, izviđački voditelji redovito unapređuju svoja znanja i vještine te izmjenjuju iskustva i ideje s drugim voditeljima. Savez izviđača Hrvatske svake godine organizira razne oblike obuke i edukacije namijenjene usavršavanju znanja i vještina volontera.

Sustav licenciranja izviđačkih voditelja omogućava svakom voditelju nakon uspješno svladane jedne voditeljske uloge, prelazak na drugu ulogu prema svojim afinitetima. Time se otvara mogućnost za svladavanje novih izazova i zahtjevnijih zadataka, što uključuje i stjecanje novih znanja, vještina i kontakata. Mogućnost napredovanja i usavršavanja odlična je motivacija za volontiranje, naročito za mlade voditelje pred početkom, ili na početku poslovne karijere.

5. Kako djeci i mladima pružiti kvalitetno izviđačko iskustvo?

Središnja ideja izviđačke metode je da se djeca i mladi prirodno okupljaju u vršnjačkim skupinama. Unutar ovih skupina izniče vođa grupe. Pa zašto onda imamo odrasle voditelje?

Odrasli voditelji su uključeni pružajući potporu djeci i mladima u preuzimanju odgovornosti, primjerene njihovoj dobi, za upravljanje družinom. Odgovornost izviđačkog voditelja je da ih usmjerava i pomaže im u preuzimanju i izvršavanju te odgovornosti. To može biti izazovna i ispunjavajuća uloga koja pruža prekrasnu priliku za pozitivan doprinos ukupnom razvoju djece i mladih.

Sudjelovanje u izviđačkom pokretu u ulozi izviđačkog voditelja treba biti dio širokog zdravog stila života odrasle osobe koja ujednačeno ispunjava privatne, poslovne obveze i preuzete obveze u izviđačkom pokretu. Takav životni stil uključuje redovnu društvenu interakciju s odraslima vlastitog uzrasta.

Za odraslog izviđačkog voditelja neke granice ponašanja se razlikuju od onih izvan izviđačkog pokreta npr. način komunikacije koji je prihvatljiv na radnom mjestu nije prihvatljiv unutar skupine djece i mladih.

Prihvatljiv odnos između odraslih i mladih ljudi određuje društvo i izviđački voditelj treba djelovati te ga se mora vidjeti kako djeluje, na odgovarajući način u svako doba.

Izviđački pokret uživa široko poštovanje u zajednici zbog pozitivnog doprinosa životima djece i mladih. Važno je da se to poštovanje održava primjenom ispravnog osobnog ponašanja, kakvo društvo očekuje od odraslih osoba koje rade s djecom i mladima.

Osnovna načela

Svojim ponašanje izviđački voditelji trebaju nastojati osigurati da su u svakom trenutku:

- u stanju ispuniti svoje odgovornosti u obliku pružanja sigurnog i primjerenog okruženja djeci i mladima u njihovoj skrbi,
- u stanju osigurati sigurno i primjereno okruženje za djecu i mlade u njihovoj skrbi kako bi mogli uživati i imati koristi od izviđačkog pokreta.

Izviđački voditelji trebaju biti svjesni različitih oblika zlostavljanja djece, upoznati s njima te znati kako reagirati na pojavu bilo kojeg oblika zlostavljanja djece i mladih.

Svi volonteri u izviđačkom pokretu imaju obvezu bilo kakve sumnje vezane uz zaštitu djece prijaviti odgovarajućim službama (policija i Centar za socijalnu skrb).

Odrasli svojim primjerom trebaju osigurati pozitivan utjecaj na ponašanje djece i mladih po pitanju samopoštovanja, poštovanja izviđačkih voditelja, roditelja i drugih mladih članova te svoje i tuđe imovine.

Mladi članovi trebaju se dostojanstveno i s poštovanjem odnositi prema svojim izviđačkim voditeljima, cijeneći i prepoznajući vrijeme i napore kojim oni doprinose njihovom osobnom razvoju. Izviđačke udruge trebale bi razmisliti o izradi Kodeksa ponašanja za pojedine dobne skupine u suradnji s mladima, članovima tog uzrasta.

5.1 Kodeks izviđačkih voditelja

Svi postupci koje tijekom rada s djecom i mladima izviđački voditelji primjenjuju trebaju se voditi i usmjeravati prema potrebama djeteta. Voditelji trebaju biti svjesni da određeni postupci, kao što je pružanje utjehe (tješjenje) tužnog djeteta, izvađeni iz konteksta mogu biti negativno protumačeni te dovesti do podizanja neosnovane optužbe protiv voditelja za neprikladno ponašanje.

Voditelji trebaju biti svjesni opasnosti previše prisnog i nepromišljenog zbližavanja s djecom i mladima koji su im povjereni te trebaju nastojati osigurati da svojim stavovima i postupcima u svakom trenutku:

- ne dovode do gubitka povjerenja djece i mladih, njihovih roditelji i kolega voditelja,
- ne pružaju neprikladna znanja ili neželjenu interakciju s djetetom koja može povrijediti dijete ili mladu osobu,
- ne nastoje kontrolirati i stvoriti ovisnost o voditelju kod djeteta ili mlade osobe.
- poštuju osobne i seksualne granice drugih,
- ne sudjeluju u seksualno provokativnim igrama, razgovorima ili postupcima.
- ne sudjeluju u neprimjernom dodirivanju bilo kojeg oblika,
- ne izražavaju seksualno sugestivne komentare, čak ni u zabavi.

Načela dobre prakse

1. Otvoren i transparentan rad

Prilikom rada s djecom i mladima, izviđački voditelj treba osigurati postojanje otvorenog okruženja. Ako se pojavi situacija u kojoj je potrebna određena količina privatnosti (npr. disciplinski problem ili liječenje ozljeda), neka uvijek netko bude pored vas ili budite sigurni da su ostali informirani, u doseg vidljivosti, a po mogućnosti i čujnosti. Kakogod iskrena bila vaša namjera, izviđački voditelj ne bi trebao biti „one-man-band” i samostalno voditi sastanak ili aktivnosti. Vrlo je važna prisutnost druge odrasle osobe kao osiguranje da nećete biti optuženi za neprikladno postupanje.

2. Ponekad je bolje ne pridružiti se

Postoje situacije u kojima se voditelji pridruže u igrama „da bi se izjednačio broj sudionika”, da bi potakli ostale na sudjelovanje ili osvježili igru ili aktivnost. Iako se svi zabavljaju i nije učinjeno nikakvo zlo, postoji određena razina rizika povezana s takvim aktivnostima. Sve što je potrebno da se „zabava” pretvori u

„ozbiljnu situaciju” je da mlada osoba bude povrijeđena, ili nagovijesti da je bila neprimjereno dodirivana. Voditelji ne smiju sudjelovati u psinama i podvalama prema mladima članovima.

Dakle, savjet je – organizirajte, nadzirite, pratite i uživajte promatrati dječju zabavu!

3. U razgovoru budite pozitivni

Način na koji govorite djeci i mladima o sebi ili drugima može stvoriti pozitivnu atmosferu i podršku. Neprimjeren komentar, prijedlog ili humor može rezultirati povrjeđivanjem i zbunjivanjem djece. Izbjegavajte davanje sugestivnih ili opscenih primjedbi u nazočnosti mladih. Održavanje vašeg razgovora na razini odgovarajućoj dobi djeteta izbjeći ćete nanošenje boli i pogrešne interpretacije vaših namjera te pružiti pozitivan primjer.

4. Dobne skupine mješovitog spola trebaju imati i spolno mješovito vodstvo

Dobra je praksa imati spolno mješovito vodstvo koje je u stanju nositi se s izvanrednim okolnostima, nezgodama ili sporovima, kako bi se osujetile eventualne optužbe za neprimjereno ponašanje izviđačkih voditelja kada se bave sa članovima suprotnog spola. Također, u nekim situacijama djeca i mladi osjećat će se ugodnije imaju li mogućnost potpore voditelja istog spola.

5. Budite oprezni sa svojim i tuđim osjećajima

Djeca i mladi ponekad mogu idealizirati ili se zaljubiti u izviđačkog voditelja. Takve situacije treba obazrivo rješavati kako ne bi izazvale osjećaj odbacivanja ili ohrabrenja kod mladih. U takvim slučajevima koristite pomoć drugih voditelja, jer će to doprinijeti da se izbjegne bilo kakva pogrešna percepcija poticaja s vaše strane. Na ljudske emocije mogu utjecati traume, stres, žalost i mnogi drugi uzroci. Ako je potrebno, razgovarajte s pouzdanom odraslom osobom. Izbjegavajte uključivati mlade u razgovore o vašim emocionalnim problemima.

6. Razmislite o situaciji

Ovo je vjerojatno najvažnija točka preporuke: uzmite u obzir svaku situaciju zasebno. Iako se vaše namjere temelje na bezazlenim i nesebičnim motivima, u slučaju da dvojite o tome kako se vaši postupci mogu protumačiti, odaberite sigurniji smjer djelovanja.

7. Štitite svoju reputaciju

U slučaju bilo kakve optužbe za neprimjereno ponašanje, važno je razumijevanje da su vaši motivi djelovanja vođeni potrebama djeteta te da su vaši postupci otvoreni i pozitivni.

Preporuke dobre prakse u izviđačkom pokretu

Preporučamo:

- pobrinite se da je uvijek prisutan dovoljan broj izviđačkih voditelja i/ili odraslih osoba ili osposobljenih instruktora (ako su potrebni) na svim aktivnostima. Omjeri se mogu razlikovati ovisno o uzrastu grupe, razini osposobljenosti sudionika i prirodi aktivnosti. Voditeljima se preporuča korištenje odgovarajućih programskih smjernica Saveza,
- budite svjesni što se smatra primjerenim tjelesnim kontaktom i pridržavajte se toga,
- poštujujte osobne granice drugih,
- bilo kakve neizvjesnosti raspravite s Načelnikom odreda, starješinom društvene ili drugim odraslim članom organizacije,
- ne zaboravite da je izviđački pokret ipak hobi i održavajte kvalitetnu ravnotežu između osobnih i poslovnih obveza te izviđačkih aktivnosti.

Nemojte:

- provoditi vrijeme nasamo s mladom osobom ako to nije krajnje neophodno,
- samostalno prevoziti mlade članova, osim ako je neizbježno,
- pričati neprikladne šale u prisustvu djece i mladih,
- previše se baviti jednom određenom mladom osobom,
- tolerirati favoriziranje, isključenje ili stroge disciplinske postupke.

Zluporaba alkohola, duhana i drugih opojnih sredstva

Uporabu droga, alkohola i duhanskih proizvoda treba aktivno obeshrabrivati kao nespojivo sa zdravim pristupom izviđačkog programa. **Potrebno je stalno jačati pozitivne prednosti zdravog načina života.** Izviđačka primanja i proslave treba organizirati primjereno dobnim skupinama koje sudjeluju. Na aktivnostima za odrasle, gdje je alkohol dostupan, treba ga konzumirati na način koji iskazuje poštovanje prema sebi i drugima. Obvezno je poštovanje zakonskih odredbi koji reguliraju kupnju i konzumiranje alkohola i duhanskih proizvoda te je kao izviđačkom voditelju obveza pružati pozitivan uzor mladim članovima. Ne treba tolerirati uporabu alkohola ili duhanskih proizvoda kod mladih članova.

Izviđački voditelji ne bi trebali pušiti pred djecom i mladim članovima.

Odnosi odraslih i mladih članova

Izviđački voditelj održava status osobe od povjerenja. Stoga je svaki voditelji odgovoran za svoje odnose i ponašanje prema članovima svih uzrasta. Osim toga, ista odgovornost se očekuje za odnose s roditeljima članova.

Upuštanje ili pokušaj upuštanja u seksualne aktivnosti s osobom mlađom od zakonske dobne granice za svojevóljno stupanje u seksualni odnos je kazneno djelo u Republici Hrvatskoj.

Zbog pozicije povjerenja i autoriteta koji imaju, neprimjereno je za izviđačkog voditelja da održava, ili pokušava održavati, osobni odnos s mladim članom koji je stariji od zakonske dobne granice za svojevóljno stupanje u spolni odnos. Voditelji moraju biti svjesni da, ako izdaju to povjerenje, njihova sposobnost za volonterski rad u izviđačkom pokretu može biti dovedena u pitanje.

Osoba u dobi između 18. i 21. godine može se istodobno smatrati članom (programske sekcije istraživača) i odraslim voditeljem (ako je preuzeo/la voditeljsku ulogu). U

takvim okolnostima, pojedinac je zakonski odgovorna i odrasla osoba, pa se očekuje da i njegovo ponašanje u svako doba odražava odgovornosti i očekivano ponašanje izviđačkog voditelja.

Međusobni odnosi mladih članova

Emocionalni, socijalni i duhovni razvoj djece i mladih ključni su elementi ciljeva Izviđačkog pokreta. Važno je da su izviđački voditelji svjesni odgovornosti koje imaju u okviru svojih uloga, za pomaganje mladima u razvijanju međusobnih odnosa. Ključno načelo izviđačkog pokreta, koje voditelj treba naglasiti kad se govori o međusobnim odnosima, je poštovanje drugih i sebe.

U adolescenciji mladi postaju svjesniji vlastitog tijela i seksualnosti te se počinju razvijati emocionalne veze. Važno je da izviđački voditelj može pomoći mladim ljudima u razumijevanju prirode javnog i privatnog ponašanja te potrebe poštovanja privatnosti i osobnog prostora drugih.

Stjecanje prijatelja važan je dio iskustva za mlade u izviđačkom pokretu, pa nije neobično da se takva prijateljstva razviju u osobne odnose. Zato će se vjerojatno pojaviti prigode kada će voditelj trebati savjetovati i objasniti mladima da njihovi međusobni osobni odnosi nisu primjereni za izviđačko okruženje. Ukoliko se poteškoće i dalje nastave, možda će biti potrebno obavijestiti njihove roditelje i zatražiti njihovu podršku.

5.2 Što je vršnjačko nasilje i kako ga izbjeći?

O nasilju među djecom govorimo u slučajevima kad jedno ili više djece uzastopno i namjerno uznemiruje, napada ili ozljeđuje drugo dijete koje se ne može obraniti. Može imati oblik prijatnji, tjelesnih ozljeda, odbacivanja, ruganja, zadirkivanja, ogovaranja, uzimanja stvari, uništavanja stvari... često uključuje neugodne komentare o djetetovoj obitelji ili rodbini.

Nasilje među djecom može biti izravno i neizravno. Izravno nasilništvo uključuje: ruganje, ponižavanje, vrijeđanje, kritiziranje, naređivanje i zahtjeve za podređenošću, naguravanje, udaranje, čupanje. Neizravno je teže uočljivo (i njemu su sklonije djevojčice), kao npr. namjerno isključivanje djeteta iz grupnih igara, ogovaranje djeteta itd.

Najčešće se događa u prostorima izvan kontrole odraslih. Može se događati i tijekom redovnih aktivnosti, pred drugom djecom koja najčešće ne priskoče u pomoć žrtvi zbog nezainteresiranosti, straha ili nedostataka suosjećanja.

Oblici nasilja među djecom

Nasilje među djecom možemo podijeliti u dva glavna oblika: fizičko i verbalno.

Fizičko nasilje je najuočljiviji oblik te podrazumijeva udaranje, guranje, štipanje, čupanje... dok **verbalno nasilništvo** najčešće prati fizičko, a podrazumijeva vrijeđanje, širenje glasina, učestalo zadirkivanje, ismijavanje i sl.

Unutar navedenih oblika nasilja mogu se izdvojiti četiri podvrste:

Emocionalno nasilništvo je usko povezano s prijašnja dva te uključuje namjerno isključivanje žrtve iz zajedničkih aktivnosti.

Seksualno nasilništvo podrazumijeva neželjeni fizički kontakt i uvredljive komentare (npr. dodirivanje i komentari „Imaš dobru guzu!“).

Kulturalno nasilništvo podrazumijeva vrijeđanje na nacionalnoj, religijskoj i rasnoj osnovi.

Ekonomsko nasilništvo koje uključuje krađu i iznuđivanje novaca.

Djeca školske dobi sklona nasilju:

- imaju lošiju pažnju i koncentraciju,
- često ometaju organizirane aktivnosti,

- imaju lošiji uspjeh u školi,
- često upadaju u tučnjave s drugom djecom,
- na razočarenja, kritike i zadirkivanje reagiraju izuzetnom ljutnjom, krivnjom i osvetom,
- često gledaju nasilne filmove i igraju nasilne igrice,
- imaju malo prijatelja i često su neprihvaćeni zbog svojeg ponašanja,
- sklapaju prijateljstva s drugom djecom koja su poznata po agresivnosti i neposlušnosti,
- većinu vremena su u sukobu s odraslima,
- zadirkuju i draže životinje,
- osjećaju se frustrirano,
- djeluju kao da ne suosjećaju s drugima.

Adolescenti skloni nasilju:

- ne poštuju autoritete,
- nedostaje im suosjećanja za osjećaje i prava drugih,
- probleme rješavaju nasilnim ponašanjem,
- postižu lošiji školski uspjeh i markiraju bez razloga,
- isključuju ih iz škole,
- koriste alkohol i droge,
- sudjeluju u tučnjavama, krađama i uništavanju javnog vlasništva.

Djeca koja postaju žrtve nasilja

Nasilnici pronalaze žrtve koje su ranjive ili odskaču od druge djece (boja kože, način hoda, ime, visina, religija, naočale, obitelj, način oblačenja...). Često su to tiha, mirna, pasivna, anksiozna, nesigurna i oprezna djeca niskog samopouzdanja. Imaju malo prijatelja koji ponekad i stanu u njihovu obranu. Vrlo su povezani s roditeljima koje se često (ali ne uvijek) može opisati kao prekomjerno zaštitničke.

Žrtve nasilništva često imaju i:

- lošije socijalne vještine (ne znaju se „zauzeti za sebe“),
- manjak sigurnosti da potraže pomoć,
- manje podrške voditelja i drugih pripadnika svoje dobne skupine,
- osjećaj krivnje te smatraju da su sami krivi za to što im se događa,
- želju da se uklupe, na bilo koji način.

Djeca žrtve često pokušavaju to sakriti od odraslih jer se boje da će ih smatrati slabima i kukavicama ili iz straha da će se situacija samo pogoršati. Postoje znakovi koji nam mogu pomoći da prepoznamo/posumnjamo da je neko dijete žrtva nasilništva.

Najčešće je žrtva:

- novo dijete u skupini
- nadareno dijete
- mirno i ljubazno dijete
- dijete koje ima dobar odnos s voditeljem
- dijete nižeg socioekonomskog statusa
- dijete iz druge etničke skupine
- dijete s posebnim potrebama
- dijete razvedenih roditelja
- dijete žrtva obiteljskog nasilja

Žrtve nasilničkog ponašanja:

- boje se ići u i iz škole ili na druge aktivnosti,
- mijenjaju uobičajene putove i lokacije kojima su se do nedavno kretali,
- mole roditelje da ih voze na aktivnosti ili u školu,
- odbijaju ići na aktivnosti koje su voljeli,
- imaju glavobolje ili bolove u trbuhu kad trebaju ići na neku aktivnost,
- pogoršava im se školski uspjeh,
- dolaze kući s potrganom odjećom i oštećenim osobnim stvarima,
- dolaze kući izglednjeli (uzeli su im novac),
- postanu povučeni, niskog samopouzdanja,
- postanu anksiozni, napeti, prestanu jesti,
- prijete ili pokušaju samoubojstvo,

- zaspu plačući, imaju noćne more,
- ostaju bez svojih stvari, često „gube” džeparac,
- sve češće pitaju za novac ili počnu krasti (da daju nasilniku),
- odbijaju govoriti što nije u redu,
- imaju neobjašnjive modrice, ogrebotine i porezotine,
- počnu zastrašivati drugu djecu,
- postanu agresivni ili depresivni,
- počnu markirati bilo s aktivnosti ili iz škole,
- daju nevjerojatne isprike za gore navedena ponašanja,
- ne biraju ih u grupnim sportovima,
- traže blizinu odraslih.

Nasilničko ponašanje može izazvati brojne posljedice kao što su: usamljenost, depresivnost, tuga, uplašenost, nesigurnost, nisko samopouzdanje, pa i bolest, što ostaje prisutno dalje kroz život.

Važno je naglasiti da, ako se nasilničko ponašanje ne zaustavi i ne promijeni, nasilnici također imaju dugoročne posljedice takvog ponašanja. Postoji povezanost nasilničkog ponašanja za vrijeme djetinstva i adolescencije s kriminalnim ponašanjem kasnije u životu.

Kada nas zabrinjava djetetovo ponašanje možete mu:

- dati „*time out*” – neka sjedi mirno i tiho, onoliko minuta koliko ima godina starosti,
- oduzeti određene povlastice koje ima unutar skupine,
- reći kako se vi i ostali članovi skupine osjećate kad se dijete tako ponaša.

Djeca trebaju osjetiti da greške mogu i popraviti. Naučite ih kako da uče iz svojih grešaka. Pomozite im da shvate kako mogu izbjeći ponavljanje istih sukoba u budućnosti. Vrlo je važno da ih u tim trenucima ne osramotite i ponizite. Djeca se stalno trebaju osjećati voljeno i poštovano. **Problem je ponašanje, a ne dijete!** Možete reći nešto poput: "Poštujem te i prihvaćam, ali ovo što si napravio/napravila mi se ne sviđa."

Radije pohvalite dobro ponašanje, a ne kažnjavajte loše, jer djeca žele ugoditi odraslima. Zapamtite da su pohvala i pažnja najbolje nagrade.

Budite dosljedni i ravnopravni u uspostavljanju i primjeni pravila i discipline.

Kad stvarate pravila, držite ih se. Djeci je potrebna struktura s jasnim očekivanjima. Postavljati pravila, a zatim ih se ne pridržavati za njih je zbunjujuće i ne pruža im uvid kakvo ponašanje nije prihvatljivo.

Objasnite djeci što se od njih očekuje i koje su posljedice nepridržavanja pravila. Zajedno se dogovorite kako se nećete ponašati jedni prema drugima.

ZAPAMTITE!!!

**DJECA I MLADI NE MOGU SAMI RJEŠAVATI PROBLEM NASILJA!
ODGOVORNI SU ODRASLI!**

ZAUSTAVLJANJE NASILNIŠTVA JE ODGOVORNOST SVIH NAS!

Iako u Savezu izviđača Hrvatske nema zabilježenih slučajeva vršnjačkog nasilja, izviđačka organizacija je odgovorna za nasilje koje se događa unutar nje i za vrijeme trajanja izviđačkih aktivnosti. Svi izviđački voditelji dužni su spriječiti i zaustaviti svaki oblik nasilja, te, kada je to potrebno, surađivati s policijom i Centrom za socijalnu skrb.

Važno je da se svaka izviđačka udruga pobrine da vlastitim primjerom (tj. ponašanjem svih svojih članova) daje model nenasilnog i pozitivnog ponašanja.

Vršnjačkom nasilju nema mjesta u izviđačkom pokretu. Izviđački voditelji trebaju poticati pozitivan nenasilan životni stil u skupinama djece i mladih te podizati svijest, među ostalim voditeljima i mladim članovima, da se nasilničko ponašanje ne smije tolerirati. Naglašavajući izviđački Zavjet i Zakone, izviđački voditelji trebaju stvoriti ohrabrujuće i pozitivno okruženje u kojem se mladi članovi cijene kao pojedinci sa svim svojim pravima.

Ako se dogodi vršnjačko nasilje, važno je :

- pružiti podršku i surađivati sa žrtvom i njenim roditeljima,
- točno utvrditi što se dogodilo,
- trenutno i neupitno intervenirati s ciljem zaustavljanje takvog ponašanja,
- izbjeći ponavljanje incidenta,
- osvješćivati svoje članove i zajedno pomoći žrtvi,
- pokušati promijeniti ponašanje nasilnika, dati mu potporu ako uvidi problem i prihvati odgovornost,
- razvijati prikladna ponašanja unutar skupine,

- ohrabrivati prijavljivanje zastrašivanja,
- osigurati članovima atmosferu u kojoj bez straha mogu prijaviti zastrašivanje,
- primijetiti osamljene i tužne članove te otkriti razlog takvog ponašanja,
- ne prihvaćati nepoželjna ponašanja kao dio šale i odrastanja,
- ne savjetovati djeci da se ne obaziru i da se sami suočavaju s tim,
- dati i sami primjere prikladnog i pozitivnog ponašanja,
- razgovarati s nasilnikom i žrtvom odvojeno o incidentu,
- objasniti nasilniku koja ponašanja su prihvatljiva, a koja nisu.

Prevenција nasilničkog ponašanja i zastrašivanja

Da bismo spriječili pojavu nasilja među djecom u izviđačkoj organizaciji, važno je:

- ostvariti dobru komunikaciju između svih članova – malih i velikih,
- izbjegavati stereotipe vezane uz spolove – poput „Dječaci trebaju biti snažni i čvrsti.”,
- izbjegavati poticanje negativnog natjecateljskog ponašanja među djecom,
- u redovan rad (patrolni sastanci) uključivati i radionice socijalnih vještina, asertivnosti, kvalitetne komunikacije, rješavanja konflikata i problema,
- osmisliti patrolna, družinska ili odredska pravila i kodekse (npr. Ne želimo da nas se gura i udara!, Ne želimo da nas se zove pogrdnim imenima i da nas se zadirkuje!),
- pohvaliti pozitivno, suosjećajno, prijateljsko ponašanje i davanje podrške među članovima,
- svakodnevno učiti članove neagresivnom ponašanju te promicati vrijednosti spolne, vjerske i nacionalne tolerancije,
- pokazivati vlastitim primjerom poštovanje i pružanje podrške među članovima.

5.3 Komunikacija

U društvenoj interakciji s drugima riječi koje koristimo i način na koji izražavamo te riječi, prema tonu i naglasku pružaju drugima uvid u našu iskrenost i poštovanje prema njima i njihovim stavovima.

Komunikacija s djecom i mladima

Kada razgovara s djecom i mladima voditelj treba održavati razgovor na razini koja odgovara dobi mladog člana. To pruža pozitivno iskustvo mladoj osobi i onemogućava pogrešnu interpretaciju vaših namjera.

Voditelj treba govoriti s poštovanjem o drugim izviđačima i voditeljima te ne uključivati mlade u razgovore u kojima se kritiziraju drugi voditelji.

Komunikacija s roditeljima

Positivan odnos između izviđačkog voditelja i roditelja ili skrbnika mladih članova treba njegovati i održavati kroz otvorenu komunikaciju u oba smjera. Dobra i otvorena komunikacija s roditeljima razvija bolje roditeljsko razumijevanje pozitivnih prednosti izviđačkog pokreta za njihovo dijete te što se očekuje od njihove djece i njih, kako bi poboljšali iskustva izviđaštva. Omogućavanje roditeljima da se osjećaju ugodno u razgovoru s voditeljem pružit će vam priliku da dobijete bolji uvid u mladu osobu, kao i omogućiti roditeljima da otvoreno riješe sve nedoumice ili pitanja koja imaju vezano uz izviđačke aktivnosti i pokret.

Proces komunikacije s roditeljima započinje na početku „putovanja” mlade osobe u izviđačkoj udruzi (upisom), a njeguje se i izgrađuje kako mlada osoba napreduje. Kada se mlada osoba priključi udruzi njezine roditelje treba informirati kako udruga djeluje i što mogu očekivati u smislu komunikacije grupe u odnosu na njihovo dijete i grupne aktivnosti. Također bi trebali biti svjesni pravila i postupaka koji postoje u udruzi (npr. anti-bullying pravila, procedure za rješavanje problematičnog ponašanja), kao i politike i postupaka Saveza s ciljem zaštite djece.

Odnos s roditeljima treba stalnu pozornost, u čemu mogu pomoći sljedeće smjernice:

- izviđački voditelj treba cijeniti povjerenje koje mu/joj daju roditelji mladih članova,
- slušajte pažljivo ono što roditelji govore o svojoj djeci,

- ako roditelji izražavaju zabrinutost, ne zauzimajte obrambeni stav, pokušajte razumjeti problem iz perspektive roditelja i nastojite uspostaviti zajedničke osnove,
- obavijestite roditelje o svim nezgodama i kako su se dogodile. Roditelji su razumni i shvaćaju da se ogrebotine i udarci ponekad događaju,
- ukoliko se pojavi težak problem ili nesporazum s roditeljima uvijek koristite smiren govor, iskažite poštovanje i podršku u komunikaciji s njima kako biste izbjegli nastajanje sukoba. Mali problem lako se može pretvoriti u veliki sukob, a kada se to dogodi dijete ili mlada osoba je ta koja je u sredini sukoba i koja najviše gubi,
- predstavite roditeljima Smjernice za volontiranje,
- osigurajte informativne materijale i održite uvodni sastanak kako biste ukratko upoznali roditelje novih članova s djelovanjem izviđačkog pokreta i vaše udruge čim se djeca priključe određenoj dobnoj skupini. Nemojte pretpostaviti da roditelji poletaraca znaju što se i kako radi u određenoj dobnoj skupini izviđača,
- pobrinite se da sve što dajete roditeljima u pisanom obliku bude točno i jasno opisano. Budite točni po pitanju vremena, datuma i mjesta aktivnosti te izbjegavajte koristiti izviđačku terminologiju,
- za zabilješke, roditeljske potvrde, obrasce i opise izviđačkih aktivnosti koristite oblik reprodukcije koji je jednostavan za čitanje,

- komunikaciju s roditeljima započnite dovoljno rano, kako bi roditelji mogli uzeti u obzir vaše planove i potrebe te djelovati, posebice ako očekujete pravovremeni odgovor,
- čuvajte kopije pisane komunikacije,
- prenosite dobre vijesti s aktivnosti sekcija i udruge kroz događanja kao što su skupština udruge, roditeljskih sastanci, godišnji zbor udruge, i sl.

5.4 Problematično ponašanje i sankcije

Stvaranje pozitivnog okruženja pomoću discipline

Djeca i mladi u izviđačkom pokretu uče kako postati odgovorni te prihvaćati sebe i druge. Disciplina uvijek treba biti pozitivno usmjerena i stvarati strukturu koja omogućava mladima učenje i postavljanja osobnih ciljeva te poticati težnju za njihovim ostvarenjem.

Glavni oblik provođenja discipline treba biti kroz pohvale za:

- uloženi trud i
- iskazane socijalne vještine, kao i tradicionalne izviđačke vještine.

Mladim članovima treba pomoći u razumijevanju implikacija i odgovornosti vezanih uz slobodu izbora i odlučivanja.

Očekivano ponašanje treba biti pozitivno opisano, zajednički dogovoreno i jasno priopćeno svima uključenima u izviđačke aktivnosti.

Sankcije su element održavanja discipline. Međutim, izviđački voditelj treba jasno razumjeti gdje, a naročito kada, su sankcije prikladne.

Sankcije treba koristiti na korektivni način i to osmišljen tako da pomogne djeci i mladima u napredovanju sada i u budućnosti. Gdje god je to moguće voditelj treba uvijek nastojati iskoristiti tijela odlučivanja mladih (npr. „Vijeće vođa patrola”, „Vijeće vođa jata”, „Upravu kluba istraživača”) u primjeni sankcija. Kodeks ponašanja svih članova izviđačke udruge mora biti osmišljen zajedno s mladim članovima i kao takav onda može biti i učinkovito disciplinsko sredstvo.

Sankcije:

- se ne smiju koristiti u svrhu osвете ili da bi se voditelj i/ili žrtva osjećala bolje,
- treba pažljivo i oprezno koristiti, ne treba ih olako izricati u afektu,
- ne treba izricati ako unaprijed znamo da neće biti djelotvorne i neće potaknuti razmišljanje o promjeni ponašanja koje je uzrokovalo njihovo izricanje,
- treba dosljedno primjenjivati te evidentirati njihovo izricanje,
- ne smiju uključivati bilo koji oblik tjelesnog kažnjavanja ili primjenu fizičke sile,
- ne smiju izlagati mladu osobu neugodnosti ili podcjenjivanju kroz negativne primjedbe o mladoj osobi ili njegovoj/njezinoj obitelji.

Sankcije moraju biti pravične, a u slučaju ponovljenog kršenja discipline trebaju biti postupno primjenjivane. Predlažemo sljedeće korake:

- izjava i dogovor oko Kodeksa ponašanja – s njim moraju biti upoznati svi članovi i njihovi roditelji prilikom priključenja udruzi,
- upozorenje ili sankcija (npr. privremeno isključenje iz aktivnosti) ako je prekršen dogovoreni Kodeks ponašanja,
- razgovor ako je Kodeks ponašanja ponovo prekršen. Mladi članovi mogu zatražiti prisutnost roditelja ili drugog član. Zabilježite datum, nazočne osobe i ishod razgovora,
- dulji rok isključenja s aktivnosti za nastavak kršenja Kodeksa ponašanja i obvezno uključivanje roditelja ili skrbnika u rješavanje problema,
- razgovor s roditeljima o promjeni aktivnosti za dijete ili mladu osobu koja očigledno ima problema s prihvaćenjem i usvajanjem vrijednosti izviđačkog pokreta.

5.5 Sigurnost djece i mladih na izviđačkim aktivnostima

Sigurnost svakog člana Saveza je najvažniji prioritet izviđačke organizacije, zbog čega su izdane i međunarodne smjernice WOSM-a – „*Safe from Harm*” i „*Child Protection Tool-Kit*”.

Izviđački voditelji moraju osigurati:

- da su izviđačke aktivnosti planirane, organizirane i provedene prikladno uzrastu, iskustvu i sposobnostima sudionika,
- da izviđačke aktivnosti i radionice provode pouzdane i kvalificirane osobe,

- da svi voditelji aktivnosti ili dijelova aktivnosti slijede smjernice i upute za provođenje izviđačkih aktivnosti,
- da su mladi voditelji koji vode aktivnosti ili dijelove aktivnosti osposobljeni te da ih se nadzire u provedbi.

Upravljanje rizikom na izviđačkim aktivnostima

Upravljanje rizikom i sigurnosti voditelja i sudionika treba biti prioritet svih izviđačkih voditelja uključenih u izviđačke aktivnosti. Procjenu rizika treba obaviti prije same aktivnosti s ciljem otklanjanja (ili smanjivanja na prihvatljivu razinu), potencijalnih opasnosti za sigurnost mladih i voditelja.

Procjena rizika uključuje niz koraka u planiranju aktivnosti, od kojih neki uključuju:

- prepoznavanje potencijalnih opasnosti,
- određivanje razine rizika/potencijalne opasnosti,
- predviđanje tko bi mogao biti ugrožen i kako,
- provođenje mjera za uklanjanje ili umanjivanje prepoznatih rizika/opasnosti,
- ponovni pregled i procjena rizika te stalni nadzor primijenjenih mjera tijekom nastavka aktivnosti.

Nezgode na izviđačkim aktivnostima

Od svih izviđačkih voditelja očekuje se posjedovanje osnovnih znanja prve pomoći, a preporuča se stjecanje odgovarajuće kvalifikacije iz prve pomoći.

U slučaju nezgode ili povrede sve činjenice, pojedinosti o kontaktu svih uključenih te medicinske i druge intervencije (ako su potrebne) treba precizno zabilježiti.

Izviđački voditelj treba stupiti u kontakt sa zakonski odgovornom osobom svoje udruge, županijskim povjerenikom ili osobljem u Uredu Saveza ako postoji bilo kakva sumnja ili mu je potreban savjet vezano uz postupke koji se treba slijediti za izvještavanje o nezgodi.

Organizacija prijevoza djece i mladih na izviđačke aktivnosti

Općenito, za dovođenje djece na izviđačke aktivnosti i odvođenje djece s istih odgovorni su roditelji i/ili skrbnici. Međutim, često izviđačka udruga preuzima odgovornost za organizaciju prijevoza na događanja ili aktivnosti.

U takvim prigodama uvijek je potrebno voditi računa o sigurnosnim pravilima tijekom prijevoza:

- poštovati upute odgovorne ovlaštene osobe,
- osigurati dovoljan broj odraslih vođitelja i pratitelja,
- ako se prijevoz organizira autobusom angažirati renomiranog i pouzdanog prijevoznika s valjanom Potvrdom o ispunjavanju uvjeta za autobuse kojima se prevoze djeca.

Višednevne izviđačke aktivnosti u prirodi

Višednevne aktivnosti, osim što su omiljene kod djece i mladih, pa i odraslih članova pokreta, programski i organizacijski su najzahtjevniji oblika rada u izviđačkoj organizaciji. Na složenost njihove organizacije i provedbe utječu razni elementi poput godišnjeg doba, broja sudionika, lokacije, raspoloživih resursa i iskustva vođitelja. Iako postoje razne varijante i opcije izviđačkih višednevnih aktivnosti u osnovi se mogu razlikovati četiri kategorije:

- višednevne aktivnosti **u zidanom objektu s postojećom infrastrukturom** – npr. zimovanje u planinarskom ili izviđačkom domu,
- višednevne aktivnosti **na uredenom terenu s postojećom infrastrukturom** – npr. kampiranje u izviđačkim centrima ili terenima,
- višednevne aktivnosti **na neuređenom terenu bez infrastrukture** – npr. kampiranje na livadi,
- **pokretne** višednevne aktivnosti – npr. sve potrebno za aktivnost sudionici nose sa sobom (pohodi, ekspedicije, plovidbe).

Pod pojmom „infrastruktura“ misli se na tekuću pitku vodu (za piće i pripremu hrane), odvodne vode (za fiziološke potrebe i osobnu higijenu) i zbrinjavanje otpada (odvoz komunalnog otpada).

Smjernice za organizaciju višednevnih aktivnosti

Na višednevnim izviđačkim aktivnostima vođitelj treba nastojati osigurati:

- odvojen i prikladan smještaj za djecu i mlade članove te odrasle vođitelje,
- provedbu odgovarajućih rješenja za spavanje i održavanje osobne higijene koja osiguravaju osobnu i spolnu privatnost,
- uvijek prisutan dovoljan broj vođitelja, odraslih i/ili kvalificiranih instruktora

za aktivnosti (ako je potrebno). Izviđački voditelji trebaju proučiti relevantne programske smjernice Saveza,

- da je osobna oprema sudionika primjerena programu aktivnosti,
- hranu adekvatnu programskim i prehrambenim potrebama sudionika,
- važeće medicinske informacije o sudionicima od roditelja i/ili skrbnika koristeći odgovarajuće obrasce,
- pisanu suglasnost roditelja za sudjelovanje na aktivnosti za svakog maloljetnog sudionika.

Pjevanje uz logorsku vatra je ugodan i svojstven dio svakog izviđača logorovanja. Sadržaji i izvedbe pjesama koje pjevaju izviđački voditelji i mladi članovi na bilo kojoj izviđačkoj aktivnosti trebaju biti u skladu s vrijednostima izviđačkog pokreta.

Izviđački voditelji trebaju proučiti Smjernice i upute Saveza za organizaciju višednevnih aktivnosti.

Privatni smještaj (Home Hospitality)

Prilikom sudjelovanja u posjetima i/ili privatnom smještaju, bilo na nacionalnoj ili međunarodnoj aktivnosti, izviđački voditelj treba poduzeti posebne mjere kako bi dobili prikladnog domaćina skupine, program i smještaj. Voditelji trebaju biti upoznati s postupcima za zaštitu djece Saveza i nacionalne izviđačke organizacije domaćina. Potrebno se pridržavati odgovarajućih programskih smjernica. Detaljniji savjeti, smjernice i upute dostupni su na zahtjev u Uredu Saveza. Voditelj treba pribaviti pismenu suglasnost roditelja maloljetnih sudionika prije polaska.

Lijekovi i medikamenti na izviđačkim aktivnostima

Roditelji i/ili skrbnici snose glavnu odgovornost za medicinske potrebe svoje djece.

Svi mladi članovi mlađi od 18 godina moraju imati potpisani obrazac o suglasnosti roditelja i/ili skrbnika za sudjelovanje na aktivnosti. Obrazac ispunjavaju roditelji i/ili skrbnici kojima treba pojasniti zašto se u obrascu traže medicinski podaci te važnost davanja potpunih i točnih medicinskih podatka o njihovoj djeci.

Većina udruga imat će slučajeve djece i mladih koji dugotrajno uzimaju lijekove (npr. djeca s kroničnim bolestima) ili koji uzimaju lijekove samo određeno vremensko razdoblje (npr. doza antibiotika). Mladi koji imaju teške oblike astme možda trebaju

svakodnevno uzimati lijekove u obliku inhalacija, a također možda trebaju dodatne lijekove u slučaju napada.

Stoga će možda roditelji zatražiti izviđačkog voditelja da čuva i daje lijekove.

Smjernice za rukovanje i davanje lijekova

Izviđački voditelj mora davati lijekove djeci i mladima dogovoreno i u suradnji s roditeljima djece i mladih članova. Roditelji bi trebali uzeti u obzir prihvatljivu razinu odgovornosti za takve postupke koju je voditelj spreman preuzeti, kao i razinu buke ili stručnosti potrebne za složenije intervencije (primjerice, davanje injekcija inzulina i slično).

5.6 Upotreba modernih tehnologija

Stalni napredak tehnologije, npr. mobilni telefoni, e-mail poruke i internet, povećali su sredstva i brzinu kojom ljudi komuniciraju i razmjenjuju informacije. Te tehnologije također su donijele potrebu osiguravanja njihove pozitivne upotrebe i smanjenja mogućih negativnih ili štetnih posljedice eventualne zlouporabe.

Razumna upotreba mobilnih telefona

Mobilni telefon može biti sjajan vid komunikacije i potencijalno sigurnosno sredstvo za svakoga, uključujući i djecu.

Međutim, izviđački voditelji moraju biti svjesni potencijalnih poteškoća vezanih uz komunikaciju s mladima preko njihovih osobnih mobilnih telefona. Uvijek postoji mogućnost da mlada osoba ili njezini roditelji pogrešno protumače telefonske pozive ili SMS poruke.

Voditeljima se preporuča upotreba drugih dostupnih metoda komunikacije. Dogovori o izviđačkim aktivnostima mogu se poslati na mobilne telefone roditelja i/ili skrbnika. Prije kontaktiranja mladih članova o izviđačkim aktivnostima izravno na njihove mobilne telefone, potrebno je zatražiti dopuštenje njihovih roditelja i/ili skrbnika.

Mobilni telefoni mogu biti iskorišteni za nasilje slanjem prijetećih i neugodnih tekstualnih poruka i MMS poruka, bilo izravno na mobilne telefone žrtve ili širenjem zlonamjernih glasina. Ovo nije bezazleno i treba se tretirati na isti način kao i bilo koji drugi oblik nasilja.

Djecu treba savjetovati da pohrane bilo kakve zastrašujuće poruke ili uvredljive slike i odmah ih pokažu odrasloj osobi (npr. roditelju, učitelju, izviđačkom voditelju). Ako su poruke pohranjene, obično je moguće pratiti i brzo prepoznati krivca.

Voditelji trebaju savjetovati djecu o potrebi obazrive upotrebe mobilnih telefona, kako ne bi bili u iskušenju koristiti svoj telefon za nasilje prema drugima te upozoriti ih na opasnosti posuđivanja svojih mobilnih telefona drugima.

Mobilni telefoni mogu biti sigurnosna sredstva pogotovo na aktivnosti u prirodi kao što su izviđački izleti. Međutim, u slučaju nužde može se dogoditi da mobilni telefon ne radi zbog lošeg prijema, pa nije preporučljivo oslanjanje na mobilne telefone kao zamjena za stjecanje i uvježbavanja potrebnih vještina i sposobnosti za određene izviđačke aktivnosti.

Ako voditelj daje svoj broj mobilnog telefona kao kontakt telefon za određenu aktivnost, mora osigurati da je objavljeni mobilni telefon stalno dostupan i raspoloživ.

Mobilni telefoni na izviđačkim aktivnostima

Udruge bi trebale, s roditeljima i mladima, razviti politiku korištenja mobilnih telefona tijekom izviđačkih aktivnosti. S tim pravilima treba upoznati sve roditeljima i mlade članove.

Politika može uključivati:

- dogovor da je na aktivnostima izviđački voditelj primarna točka komunikacije i treba ga kontaktirati ako se radi o hitnom slučaju ili promjeni u prethodnom dogovoru,
- da korištenje mobitela, uključujući tekstualne (SMS) poruke ili igranje igara ne smiju ometati svijest o potrebnoj sigurnosti ovisno o okolišu,
- da korištenje mobitela, uključujući tekstualne (SMS) poruke ili igranje igara ne smije ometati puno sudjelovanje u aktivnosti,
- da na višednevnim aktivnostima postoji određeno poželjno razdoblje kada roditelji mogu stupiti u kontakt s mladim članom ako žele. Roditeljima treba pojasniti da kontaktiranje izvan ovog vremena možda neće biti moguće zbog prirode aktivnosti.

Kamere na mobilnim telefonima

Kamere na mobilnim telefonima mogu se koristiti kako bi djeca bila sigurnija. Starija djeca, na primjer prilikom korištenja taksija, mogu poslati sliku automobilske registracije prijatelju prije nego što započnu putovanje ili mogu jednostavno koristiti telefon da roditeljima pokažu gdje su.

Kamere na mobilnim telefonima treba sigurno i odgovorno upotrebljavati.

Važno je napomenuti djeci i mladima da poštuju druge i njihovu privatnost.

Fotografije mogu biti vrlo snažan medij i uzrokovati snažne emocije. Korisnici kamera na mobilnim telefonima trebaju poštovati privatni život drugih, ne snimati ili distribuirati slike drugih ljudi, ako time ugrožavaju njihovu privatnost.

Voditelji trebaju upozoriti djecu i mlade članove izviđačke organizacije da slanje opscenih, neprirodnih ili prijetećih slika nije u skladu s vrijednostima izviđačkog pokreta i načelom poštovanja tuđe privatnost.

Djeci treba savjetovati da ne šalju slike ili video zapise nekome koga dobro ne poznaju. Osim što ne mogu biti sigurni što će ta osoba učiniti s njom, slika može sadržavati podatke koji otkrivaju informacije kojima se može locirati ili saznati više podataka o djetetu. Takve informacije na slici mogu biti u pozadini – broj ili pročelje kuće, naziv ulice, naziv škole i slični isječki informacija koji mogu koristiti zlonamjernici.

Fotografiranje djece i mladih na izviđačkim aktivnostima

Smjernice o upotrebi fotografija izviđača na web stranicama i publikacijama su navedene u nastavku. Voditelji bi ih trebali biti svjesni i primijeniti ih kako i kada je to potrebno. Gdje je to moguće pokušajte koristiti ilustracije za promicanje izviđačkih aktivnosti i izbjegavajte korištenje imena i prezimena osoba na fotografiji. To umanjuje rizik od usmjeravanje neprimjerene i neželjene pažnje na pojedince koji se pojavljuju na fotografijama te skreće pažnju na djelovanje izviđačke udruge i pokreta u cjelini.

Povremeno, nacionalne ili lokalne novine mogu zahtijevati objavu imena mladih članova uz fotografije koje će biti objavljene. Takve zahtjeve može odobriti samo odgovorna osoba udruge, roditelj ili skrbnik djeteta ili sama mlada punoljetna osoba koja je na slici. U takvim okolnostima treba osigurati da se objavljuju samo ime(na) i naziv udruge te da se poštuju ostale smjernice navedene u nastavku.

Upute za sigurnu upotrebu fotografija

- ako je član imenovan u tekstu, izbjegavajte upotrebu njegovih fotografija,
- ako je upotrijebljena fotografija, izbjegavajte imenovati člana na njoj,
- zatražite članove odobrenje za korištenje njihovih slika,
- također zatražite i odobrenje roditelja i/ili skrbnika za korištenje fotografija članova,
- koristiti samo fotografije članova u prikladnoj odjeći kako bi se umanjio rizik od zlouporabe,
- sadržaj fotografije treba biti usmjeren na aktivnost, a ne na određeno dijete,
- ako se fotografije koriste na web stranici izviđačke udruge treba zatražiti posebno odobrenje roditelja i/ili skrbnika. Izbjegavajte navođenje imena mladih članova prilikom objavljivanja fotografija na web stranici,
- neprimjereno korištenje slika članova izviđačke organizacije treba prijaviti Uredu Saveza.

Fotografi i video snimatelji amateri (uključujući članove, ne-članove i roditelje/skrbnike) koji žele snimati događaj ili aktivnost trebaju zatražiti odobrenje od od-

govornog voditelja. Odgovorni voditelj im također treba pružiti kratku uputu što se smatra prikladnim slikovnim sadržajem i ponašanje koje se od njih očekuje tijekom snimanja, i pri upotrebi snimaka.

Kada se angažiraju profesionalni fotografi ili pozivaju mediji na aktivnost, odgovorni voditelj trebao bi osigurati da su im jasna očekivanja Saveza u odnosu na zaštitu djece. Profesionalni fotografi, filmski ili video operatori koji žele snimiti aktivnost trebaju zahtijevati odobrenje odgovornog voditelja dajući na uvid svoju profesionalnu identifikaciju zbog evidentiranja osobnih podataka. Voditelj tada treba:

- osigurati jasne kratke upute o tome što se smatra prikladnim u smislu sadržaja i ponašanja,
- izdajte fotografu identifikaciju koju treba uvijek jasno istaknuti,
- evidentirati sva izdana odobrenja,
- informirati izviđača i roditelja da će fotograf biti prisutan na aktivnosti i provjeriti jesu li suglasni sa snimanjem i objavom video zapisa ili fotografija,
- ne dopustite nenadzirani pristup djeci i mladima ili individualno snimanje,
- ne odobravajte snimanja izvan mjesta održavanja aktivnosti ili u kućanstvu člana,
- svatko zabrinut zbog bilo kakvog fotografiranja svoju zabrinutost treba raspraviti sa zaduženim voditeljem, odgovornim članom Uprave aktivnosti ili udruge.

Internet i elektronska komunikacija

E-mail poruke i društvene mreže imaju goleme komunikacijske prednosti, ali se mogu i zloupotrebjavati na štetan ili uvredljiv način.

E-mail komunikacija

Preporučljivo je da voditelj pri slanju informacija o izviđačkim aktivnostima ne koristi e-mail adrese mladih članova pojedinačno navedene u zaglavlju e-mail poruke, već da za to koristi zatvorene mailing liste, ako ima odobrenje za slanje poruke na mailing listu. Mailing listu za slanje službenih informacija udruge treba koristiti samo unaprijed određen, registriran i provjeren voditelj. Mailing lista treba omogućavati primatelju slanje zahtjeva za uklanjanjem njegovog ili njezinog kontakta s liste, minimalno uključujući izjavu poput: "Ako želite biti uklonjeni sa ove mailing liste obratite se administratoru".

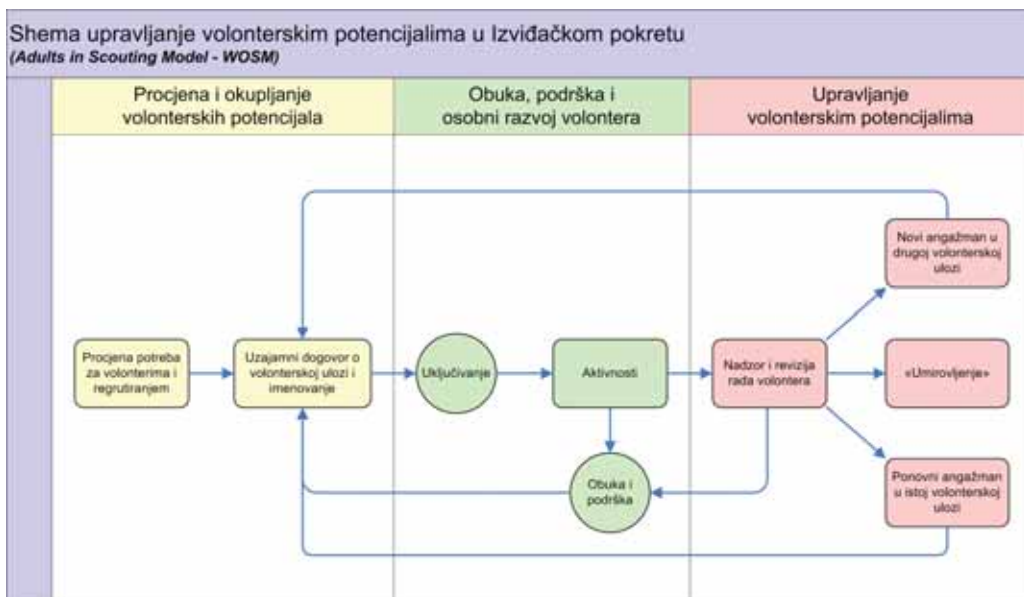
Društveni mediji na internetu

Izviđački voditelji ne bi trebali kontaktirati mlade putem društvenih mreža (npr. Facebook, MSN i Twitter) ili programa za slanje izravnih poruka (*instant messaging*). Također nije uputno odobravati djeci i mladima pristup njihovim osobnim stranicama na društvenim mrežama ili blogu.

Napredniji korisnici društvenih mreža mogu izdvojiti djecu i mlade članove u grupu prijatelja sa ograničenim pristupom osobnim stranicama. U takvom slučaju važno je stalno paziti kojim sadržajima na osobnim stranicama takva grupa i njezini članovi imaju pristup. Upute kako koristiti grupe sa ograničenim pristupom sadržajima potražite među korisničkim uputama društvenih mreža.

6. Proces regrutiranja i obuke volontera u izviđačkom pokretu

Angažiranje volontera u izviđačkom pokretu zasniva se na uzajamnom dogovoru volontera i organizacije oko volonterske uloge ili zadatka i očekivanih rezultata rada volontera. Cijeli proces opisan je u WOSM-om priručniku *World Adult Resources Handbook*, a ukratko se može pojasniti shemom upravljanja volonterskim potencijalima u izviđačkom pokretu:

Procjena potreba za volontiranjem, regrutiranjem i odabir

Proces angažiranja pojedinaca za volontiranje u izviđačkom pokretu započinje:

- utvrđivanjem potrebnih volonterskih uloga za učinkovito i djelotvorno postizanje ciljeva organizacije,
- utvrđivanjem potrebnih kompetencija (znanja, vještina i stavova) za obavljanje volonterske uloge,

- regrutiranjem pojedinaca s potrebnim kompetencijama (ili s potencijalom za razvoj potrebnih kompetencija),
- odabirom najprikladnijeg pojedinca za svaku volontersku ulogu,
- podrška odabranim osobama tijekom razdoblja regrutiranja.

Uzajamni dogovor o volonterskoj ulozi i imenovanje

U razgovorima oko mogućeg angažmana pojedinca u izviđačkom pokretu potrebno je razjasniti očekivanja volontera i organizacije te izmijeniti niz potrebnih informacija o volonterskoj ulozi ili zadatku:

- preduvjeti pojedine volonterske uloge ili zadatka,
- područje odgovornosti volontera,
- potrebne kompetencije (znanje, vještine, stavovi),
- vremensko trajanje angažmana ili mandat,
- raspoloživi resursi i nadoknada troškova,
- redovite vremenske obveze (dnevne/tjedne/mjesečne),
- kratkoročni i dugoročni ciljevi,
- daljnje procedure i postupci vezani uz imenovanje, nadzor i reviziju rada,
- podrška koju volonter ima na raspolaganju.

Također se razmjenjuju i informacije o pojedincu:

- očekivanja volontera vezano uz volonterski angažman,
- potrebna obuka i potpora u obnavljanju ili stjecanju kompetencija,
- bilo kakvi posebni zahtjevi ili okolnosti koje mogu ometati angažman ili ostvarivanje ciljeva.

Temelj dogovora uvijek treba biti zasnovan na ciljevima i zadacima volonterske uloge, a ne na hijerarhijskom položaju unutar voditeljskog tima i/ili organizacije.

Uključivanje u tim i aktivnosti

Volonter se tijekom razdoblja uključivanja i aktivnosti upoznaje s ostalim volonterima u voditeljskom timu, rukovodstvom izviđačke udruge ili aktivnosti. Iako ciljevi pojedine volonterske uloge ili zadatka mogu biti različiti, nemojte zaboraviti da je zajednički cilj cijelog voditeljskog tima isti – poticati razvoj djece i mladih kako bi razvili svoje sposobnosti.

Obuka i podrška tijekom obavljanja volonterske uloge

Osposobljavanje i stručna podrška koja se pruža volonterima tijekom obavljanja volonterske uloge, zasniva se na:

- **fleksibilnosti i raznolikosti** – volonter može izabrati vrijeme i oblike potrebne obuke ili potpore,
- **dostupnosti** – podrška i obuka dostupni su u trenutku kada i gdje su potrebni,
- **širokom rasponu sadržaja** – obuka obuhvaća razna područja potrebna za rad s djecom i mladima,
- **prilagodljivosti potrebama pojedinaca** – moguće je dogovoriti razne oblike obuke i potpore,
- **mogućnosti korištenja raznih metoda** – postojanje raznih oblika nastavnih materijala i obuke,
- **jednostavnosti i brzini** – obuka se zasniva na redovnim aktivnostima volonterske uloge.

Obuka nije potrebna u onim područjima u kojima je pojedinac već osposobljen.

Mogućnosti za osobni razvoj volontera osiguravaju se uzimajući u obzir ograničene resurse organizacije, pa se dio potrebnih kompetencija može steći izvan izviđačkog pokreta.

Nadzor i revizija rada volontera

U redovitim intervalima obavlja se nadzor i revizija rada volontera na temelju ciljeva volonterske uloge ili zadataka, kako bi se utvrdile daljnje potrebe za obukom i potporom. Važnu ulogu u takvom postupku ima objektivno sagledavanje ispunjenja ciljeva i rada volontera kako s organizacijske strane, tako i sa strane volontera.

Ne treba zaboraviti da i volonter i organizacija rade na istom cilju (potpora razvoju djece i mladih) i da je njegovo uspješno ispunjenje zajednički prioritet i uspjeh.

Odluka o budućoj suradnji

Po završetku volonterskog angažmana, preporuča se zajednička revizija ispunjenja ciljeva te dogovor oko opcija buduće suradnje:

Ponovni angažman u istoj volonterskoj ulozi

Prva mogućnost je da se dogovor obnovi i volonter ponovno angažira na istoj ulozi ili zadatku. To se, naravno, ne događa automatski već je posljedica međusobnog razgovora i uzajamnog zadovoljstva suradnjom osoba koje žele nastaviti svoj angažman u izviđačkom pokretu i organizacije koja i dalje želi angažirati istu osobu. Potrebno je dogovoriti nove ciljeve volonterske uloge ili zadatka za novo razdoblje suradnje te potrebnu obuku ili usavršavanje, kako bi se osigurao napredak u radu te izbjegla dosada rutinskog posla.

Novi angažman u drugoj volonterskoj ulozi

Druga je mogućnost osobu angažirati na drugoj volonterskoj ulozi ili zadatku. To ne treba nužno shvaćati kao „penjanje” ili „spuštanje” po hijerarhijskoj strukturi, već više kao rotaciju volonterskih uloga unutar tima ravnopravnih suradnika.

U razgovorima koji prethode ovakvoj odluci, potrebno je razjasniti očekivanja i pojedinca i organizacije te uspostaviti i novi dogovor o suradnji, uključujući i obuku koju zahtijeva nova volonterska uloga ili zadatak.

„Umirovljenje”

Završetak aktivne suradnje je treća mogućnost. Inicijativa za takvom odlukom može doći ili iz organizacije (ako se osjeti da je došlo vrijeme za „umirovljenje” određene osobe) ili od pojedinca (ako on ili ona to žele).

U oba slučaja, odluka mora biti donesena otvoreno, iskreno i pravovremeno, kako bi se izbjegle frustracije, osjećaj krivnje, gubitak samopoštovanja te kako se ne bi naštetilo korisnicima volontiranja – djeci i mladima.

Preduvjeti za volontiranje u izviđačkom pokretu

Savez izviđača Hrvatske i njegove članice izviđačke udruge zbog moralnih i zakonskih obveza moraju postaviti određene preduvjete za sve osobe koje žele volontirati u izviđačkom pokretu. Svi volonteri su dobrodošli, no možda neki neće moći volontirati na poslovima vezanim uz neposredan rad s djecom i mladima. Detaljnije informacije o zakonskim ograničenjima za volontiranje možete proučiti u Zakonu o volonterstvu.

Obveza edukacije za volontiranje u izviđačkom pokretu

Zakon o volonterstvu posebnu brigu iskazuje načelu zaštite korisnika volontiranja (članak 10.) i obvezuje organizatore volontiranja da posvete osobitu pažnju izboru i edukaciji volontera koji volontiraju s djecom (i ostalim zaštićenim skupinama korisnika). Iz toga razloga obveza je svih volontera u izviđačkom pokretu educirati se o načelima volontiranja s djecom i mladima, cilju, načelima i metodi izviđačkog pokreta, programu Saveza izviđača Hrvatske te ostalim potrebnim znanjima, vještinama i stavovima izviđačkih voditelja.

Uvjerenje o kaznenom postupku

Ovisno o volonterskoj ulozi izviđačka udruga, kao organizator volontiranja, može zatražiti od volontera da dostavi Uvjerenje o kaznenom postupku, kako dokaz ispunjavanje obveze članka 10.2 Zakona o volonterstvu o zabrani volontiranja kojima se pružaju usluge djeci (i ostalim zaštićenim skupinama korisnika) osobama:

- kojima traje sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja ili obveznog liječenja od ovisnosti,
- kojima traje zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti koja je u vezi s djelatnosti volontiranja,

- pravomoćno osuđeni za kazneno djelo protiv života i tijela, protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, protiv braka, obitelji i mladeži,
- kojima je izrećena prekršajno-pravna sankcija propisana Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji,
- potpuno lišeni poslovne sposobnosti.

Uvjerjenje se izdaje na županijskim ili općinskim sudovima.

Također prilikom svog angažmana u izviđačkoj organizaciji volonter potpisuje izjavu kojom potvrđuje da nema zakonskih prepreka koje onemogućavaju njegov angažman u izviđačkom pokretu.

Ugovor o volontiranju

Zakon o volonterstvu također propisuje u kojim slučajevima je organizator volontiranja obvezan sklopiti ugovor o volontiranju u pisanom obliku s volonterom/kom za pojedinu volontersku aktivnosti ili uslugu. Neki od navedenih slučajeva su:

- volontiranje s djecom (i ostalim zaštićenim skupinama korisnika volontiranja),
- dugotrajno volontiranje (najmanje 20 sati tjedno i najmanje tri mjeseca bez prekida),
- volontiranje stranih državljana u Hrvatskoj,
- volontiranje hrvatskih državljana u inozemstvu u organizaciji organizatora iz Hrvatske,
- kad volonter ili volonterka to zahtijeva,
- u drugim slučajevima određenim Zakonom o volontiranju.

Volonterske uloge u izviđačkom pokretu

Volonterske uloge u izviđačkom pokretu često izazivaju brojna pitanja i česte zabune, a posebno kada pokušavamo pojedine uloge pojasniti nekome tko nije upoznat s tradicionalnom organizacijom rada i života u izviđačkoj udruzi.

Uloge u hrvatskom izviđačkom pokretu mogu se svrstati u tri kategorije:

- statusne ili statutarne uloge,
- programske uloge,
- radne uloge.

Statusne ili statutarne uloge

Statusne ili statutarne uloge obično su određene statutom udruge. Najčešće statusne uloge su članovi i članice udruge te članovi tijela upravljanja udruge (dužnosnici). U statusne uloge se može još ubrojiti i predsjednik udruge, tajnik, blagajnik, osoba ovlaštena za zastupanje udruge, počasni članovi i sl. Ako udruga u svom Statutu ima definirane i uloge izviđačkih voditelja odgovornih za provedbu i koordinaciju programa i sekcija onda su to i statusne uloge. Trajanje ovih uloga određeno je u Statutu udruge uvjetima članstva i trajanja mandata.

Programske uloge

Programske uloge vezane su uz programe koje udruga provodi, pa tako u ovoj kategoriji možemo razlikovati dvije potkategorije:

- **uloge vezane uz aktivnosti i projekte izviđačke udruge** koje ovise o oblicima provedbe programa i projektima udruge, npr. voditelj projekta, voditelj radionice, pratitelj ekipe, savjetnik na projektu, vođa zimovanja, pomoćnik starješine logorovanja, načelnik akcije, starješina akcije, koordinator projektnih aktivnosti, vozač, konačar, sudac na orijentacijskom natjecanju, animator, pomoćnik i sl. To su u pravilu kraće uloge koje traju koliko traje i aktivnost ili dio aktivnosti u kojem je ta uloga potrebna,
- **uloge vezane uz Program Saveza izviđača Hrvatske** za koje Savez izdaje voditeljske licence, u skladu sa svojim obvezama kao članice WOSM-a.

Pojedine programske uloge mogu biti ujedno i statusne uloge ako su definirane Statutom udruge, npr. starješina odreda, načelnik odreda, starješina/vođa družine i sl. U takvim slučajevima važno je razlikovati koji zadaci i obveze proizlaze iz Statuta, a koji iz programa (aktivnosti i projekata); te voditi računa da ne dođe do preklapanja ovlasti ili preopterećenja pojedinog nositelja uloga.

Popis programskih uloga je vrlo dugačak i ovisi o kreativnosti i poslovima potrebnim za pripremu i izvođenje aktivnosti ili projekta udruge. Važno je zapamtiti da uz sve ove aktivne uloge postoji i jedna vrlo bitna „pasivna” uloga – korisnik.

Radne uloge

Radne uloge ovise o pravnoj regulativi Republike Hrvatske, odnosno o vrsti ugovora koje udruga sklapa s izvođačima. To mogu biti zaposlenici na određeno ili neodređeno vrijeme, honorarni suradnici angažirani prema ugovoru o djelu ili volonteri. Volonteri

ne primaju naknadu za svoj rad, za razliku od ostalih radnih uloga, no imaju pravo na nadoknadu troškova koji nastanu zbog volontiranja. Trajanje ovih uloga određeno je ugovorom koje izvođač sklapa s udrugom.

Višestruke uloge

Ovakva podjela uloga u izviđačkoj udruzi je jednostavna i logična, no problemi nastaju kad pojedina osoba dobiva više uloga istovremeno. Česta je situacija da je starješina odreda (programska uloga) ujedno i predsjednik udruge (statusna uloga) ili da je načelnik odreda (programska uloga vezana uz program SIH-a) ujedno i vođa zimovanja (programska uloga vezana uz aktivnost /projekt udruge). Iako je takvo povezivanje uloga često i ponekad praktično, nije obvezno. U izviđačkim udrugama je to postala tradicija koja se ponekad slijepo slijedi bez obzira na potrebe i mogućnosti koje pruža raznolikost uloga. Također je česta pogreška uvjerenje da osoba ovlaštena za zastupanje udruge mora biti predsjednik udruge, jer je ipak riječ o dvije statusne uloge koje može, ali i ne mora imati ista osoba.

Moguća je i situacija gdje blagajnik udruge, koji ujedno honorarno vodi i financijsko knjigovodstvo za udrugu, volonterski pomaže kako savjetnik na projektu ljetnog logorovanja, pa ista osoba ima niz uloga:

- statusne ili statutarne – član i blagajnik udruge,
- programske – savjetnik na projektu,
- radne uloge – volonter i honorarni suradnik.

Ovakvi primjeri su česti u izviđačkim udrugama, pa su česte i zabune tko su volonteri, a tko su članovi. Važno je razumjeti da neki članovi izviđačke udruge volontiraju u udruzi, neki samo podupiru djelovanje udruge bez osobne uključenosti, a neki su korisnici programa i projekata udruge. Također dodatno razumijevanje zahtijevaju i različite programske uloge onih koji su radno uključeni uz naknadu i onih koju su volonterski uključeni u aktivnosti i projekte udruge.

Uloge u udruzi možemo preuzimati i ostavljati prema slobodnom izboru i životnim okolnostima, poštujući dogovorene norme i procedure (ugovore, statutarne odredbe o članstvu i mandatima i sl.). Moguće su razne kombinacije uloga, no ako pojedina kombinacija ne pridonosi učinkovitom djelovanju udruge ne treba inzistirati na njoj, već pokušati pronaći kombinaciju osoba i uloga koja će u danim okolnostima biti učinkovita.

Također veliki broj uloga omogućava i uključivanje većeg broja članova u djelovanje udruge te bolje povezivanje izviđačke udruge s lokalnom zajednicom i sredinom u kojoj djeluju. Važno je da se pojedinci ne „zalijepu“ za pojedine uloge ili da ih drugi ne ostave u pojedinoj ulozi kojoj više ne pripadaju ili ne žele biti. Izviđački program je dovoljno bogat i dinamičan da se uloge mogu i trebaju mijenjati. Uloge koje najčešće imaju najduže trajanje su članstvo i volontiranje, a one ovise o osobi koja ih prihvaća, ali i o domaćinu – izviđačkoj udruzi.

7. Literatura

Pravna literatura:

- Povelja Ujedinjenih naroda o pravima djece
- Zakon o volonterstvu (NN 58/07)
- Zakon o udrugama (NN 11/02)
- Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima, MOBMS, 2004.
- Etički kodeks volontera

Izviđačka literatura:

- *Temeljne osobine izviđačkog pokreta*, Savez izviđača Hrvatske, 2011.
- *Child Protection Toolkit*, World Scout Bureau – European Regional Office, 2007.
- *Adults in Scouting World Policy*, World Scout Bureau – Central Office, 2011.
- *Trends in volunteering*, World Scout Bureau – European Regional Office, 2008.
- *Volunteers in Scouting*, World Scout Bureau – Central Office, 2006.
- *Policy, Organization and Rules – Key Policies: Child Protection Policy*, The Scout Association, 2012.
- *Code of Good Practice*, Scouting Ireland, 2008.

